

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER.
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

5^E JAARGANG

WOENSDAG 22 DECEMBER 1920

No. 260

INHOUD

	Blz.
HET NIEUWE DJAMBI-ONTWERP I	1105
Bevolkingstoename en Woningnood door <i>M. Rooy</i>	1108
De Scheepvaart in Hamburg door <i>Mr. P. H. Schröder</i> ..	1110
Londensche Correspondentie	1112
De Rijksmiddelen	1114
AANTEKENING:	
De meelexport van Amerika	1114
BOEKAANKONDIGING:	
Prof. Dr. Julius Wolf: Valuta'und Finanznot in Deutsch- land, bespr. door <i>Dr. G. J. van der Heyden</i>	1115
MAANDCIJFERS:	
Overzicht der Rijksmiddelen	1116
Productie der Kolenmijnen	1116
Handelsbeweging over de maand October 1920	1117
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	1118—1124
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

Toegewezen werden *f* 36.870.000 3-maandspromessen à *f* 990,—, *f* 20.660.000 6-maandspromessen à *f* 980,— en *f* 7.467.000 biljetten à *f* 1000,46, gevende dus een rendement van ongeveer $4\frac{1}{16}$, 4 en $4\frac{1}{2}$ pCt.

* * *

Op de wisselmarkt kwamen deze week weder groote schommelingen voor. Vooral Londen en New York waren zeer flauw. Londen liep terug tot $11.15\frac{1}{2}$, terwijl New York tot $3.13\frac{1}{2}$ werd afgedaan. Vrijdagmiddag begon de koers te keeren en liep weder snel omhoog, zoodat heden weder voor $11.25\frac{1}{2}$ en 3.23 verhandeld werd. Over het algemeen blijft de stemming voor £ en \$ toch eerder flauw. De vraag van den goederenhandel is zeer gering, hetgeen bij de veel lagere goederenprijzen en de stagnatie in den handel niet te verwonderen valt. Een nieuwe daling van den dollarkoers is dus niet uitgesloten, waarbij dan ponden allicht medegetrokken worden, daar een groot gedeelte der betalingen aan Amerika nog steeds door middel van ponden geschiedt.

LONDEN, 18 DECEMBER 1920.

Ondanks het feit dat bij een jaarwisseling de geldmarkt gewoonlijk krap is en de algemeene verwachting was dat ook dit jaar hierop geen uitzondering gemaakt zou worden, is de markt tot nu toe toch gemakkelijk te noemen en moet dit te danken zijn aan het niet hernieuwen van groote posten schatkistwissels, welke vervielen, en aan de latente houding der discontomarkt. Daggeld werd gedaan op 4—5 pCt., 7-daagsgeld op $5\frac{1}{2}$ pCt.

De discontomarkt was zeer rustig en prijzen op het oude niveau, 2-, 3-, 4- en 6-maandspapier werd verhandeld op $6\frac{1}{16}$ — $11\frac{1}{16}$, $6\frac{11}{16}$, idem en $6\frac{1}{2}$ pCt. resp.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*Assistent-Redacteur voor het weekblad: *D. J. Wansink.*

Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.*
Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.*
Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: *Economisch Instituut.*
Postcheque en girorekening *Rotterdam No. 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland *f* 20,—. Buitenland en Koloniën *f* 22,50 per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën *f* 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

20 DECEMBER 1920.

De toestand op de geldmarkt bleef de afgelopen berichtsweek ongeveer onveranderd. De ondertoon der markt was echter eerder iets vast. De prolongatierente was wel is waar aan minder schommelingen onderworpen en de noteeringen kwamen niet zoo hoog, maar het flauwe slot van de vorige week kon niet gehandhaafd blijven en meestal werd 5 pCt. genoteerd. In de noteering voor particulier disconto kwam geen verandering, maar het aantal wissels, dat voor $3\frac{1}{4}$ pCt. plaatsing kon vinden, was veel geringer en in den regel werd voor $3\frac{1}{2}$ pCt. afgedaan. Heden was onder 4 pCt. niet te plaatsen, hetgeen voor een deel was toe te schrijven aan den uitslag van de inschrijving op het schatkistpapier.

Ingeschreven werd in totaal voor *f* 78.127.000.

HET NIEUWE DJAMBI-ONTWERP.

I.

Men schrijft ons:

1. De geschiedenis van Djambi dreigt te onttaarden in een schoolvoorbeeld van de wetgevende onmacht van het Nederlandsche Parlement op Koloniaal gebied.

De oorzaak is niet ver te zoeken. Djambi zelf stond, bij de besprekingen, nimmer recht in het brandpunt der belangstelling. Het is slechts de aanleiding geweest tot een academisch debat tusschen de voorstanders van staats- en particuliere exploitatie, dat noodzakelijkerwijze, voor Djambi althans, onvruchtbaar moest blijven.

Nooit immers is in abstracto vast te stellen, wat de beste bedrijfsvorm is; dit moet in elk concreet geval op grond van nauwkeurige feitenkennis worden vastgesteld. Aan zulke feitenkennis heeft het tot dus-

ver al te zeer ontbroken: een bepaalde bedrijfsvorm werd door de strijders niet zoozeer voorgestaan als *middel* tot de meest economische ontginning van Djambi, als wel als *doel* in den strijd der politieke dogma's.

Algemeen wordt nu echter gevoeld, dat aan de zaak een einde moet komen. Djambi moet in exploitatie en wel zoo spoedig mogelijk. Wil men de bespreking van het thans ingediende ontwerp werkelijk vrucht-dragend maken, dan zal men de aperte fouten der vroegere behandeling moeten vermijden en zich moeten beperken tot eene strikt zakelijke beoordeeling van de mérites der aangeboden overeenkomst.

Waar gaat het eigenlijk om? De heer Rueb, die in nummer 258 van dit blad eene beschouwing over het nieuwe ontwerp gaf drukt het met treffende nauwkeurigheid uit: Het gaat om:

„het ten behoeve van land en volk van Indië met maximum nuttig effect in exploitatie brengen der Djambi-terreinen.”

D.w.z. de vraag is: bij welchen bedrijfsvorm kunnen wij, uit de ontginning van Djambi, voor Indië bij de minste risico de grootste voordeelen verkrijgen? Een rekensom dus.

Vanuit dit standpunt beschouwd is echter het artikel van den heer Rueb weinig bevredigend. Het geeft maar al te zeer blijk, dat de schrijver nog geheel en al bevangen is in de bovenbedoelde dogmatische tegenstelling, en dat hij, in die bevangenheid, eigenlijk vergeten heeft het ontwerp degelijk te bestudeeren, waardoor hem de meest essentiële voordeelen ervan geheel zijn ontgaan. Doorlopend voert hij tegenover het ontwerp bezwaren van particuliere ontginning aan, welke men erin juist heeft weten te ondervangen en prijst hij tegenover het ontwerp voordeelen van staats-exploitatie aan, welke men er volkomen in heeft gerealiseerd.

Het ware niet geraden, den heer Rueb op dezen weg te volgen. Het wezenlijke van het nieuwe ontwerp is juist, dat het een principieele keus tusschen staats- en particuliere exploitatie voor Djambi tracht overbodig te maken door de invoering van een gemengd bedrijf, waarin de met het oog op dit speciale geval wenschelijke eigenaardigheden van beide bedrijfsvormen op zoodanige wijze zijn gecombineerd, dat daardoor het bovenomschreven doel der Djambi-exploitatie zoo goed mogelijk wordt bereikt.

Een faire bespreking van het ontwerp moet derhalve van deze bedoeling van het ontwerp uitgaan. Het ontwerp moet, ook volgens 's Heeren Rueb's eigen stelling aannemelijk of onaannemelijk worden geoordeeld, *niet* naar mate het meer of minder nadert tot zijn dogmatisch ideaal van een staatsbedrijf, maar naar mate het meer of minder waarborg geeft, het maximum nuttig effect voor Indië op te leveren.

Het nuttig effect, dat de heer Rueb van de Djambi-ontginning voor Indië vordert is tweërlei:

- a.) het fiscale voordeel;
- b.) het economische voordeel.

Allereerst willen wij opmerken, dat deze doelstelling reeds in zichzelf eenigszins contradictoer is, omdat beide soorten van te behalen voordeel elkaar tot op zekere hoogte zoo al niet uitsluiten, dan toch in den weg zitten. Immers het verkrijgen van fiscale voordeelen beoogt het verkrijgen van de grootst mogelijke winsten voor de Landskas; een van de gevolgen van het nastreven van de economische voordeelen zal volgens den heer Rueb zijn, dat het Land zich bij binnenlandschen afzet van zijn product:

„kan, en zich uit hoofde van zijn economische taak, moet tevreden stellen met een belangrijk geringere winst, dan het particuliere bedrijf.”

Hierdoor zal een bedrijf, volgens de idealen van den heer Rueb geleid, reeds uit den aard der zaak iets tweeslachtigs verkrijgen, dat aan de uitkomsten van het bedrijf nooit ten goede komen kan. Het fiscale doel van het bedrijf is duidelijk; hoe ver echter men

in het nastreven van de „economische taak” zal moeten gaan, is geheel een kwestie van appreciatie, welke, tenzij men den bedrijfsleider een geheel ongewone en in onze staatsinrichting niet passende macht wil toekennen, steeds door de politieke autoriteiten zal moeten geschieden. Het is geenszins uitgesloten dat het najagen der economische voordeelen de anders uit een normaal bedrijf te verkrijgen fiscale voordeelen geheel zal te niet doen. Laat ons dus zuiverheidshalve de vraag, of het aangeboden contract den Lande het grootst mogelijk nuttig effect belooft, afzonderlijk beschouwen voor zooveel aangaat (a) de fiscale, (b) de economische voordeelen.

2. De fiscale zijde van het vraagstuk.

Op welke wijze, door zuiver staatsbedrijf of door gemengd bedrijf kan het Land de grootste winst voor de Schatkist verwerven? D.w.z. op welke wijze verkrijgt het Djambi-product bij (a) den laagsten kostprijs, (b) de hoogste opbrengst?

(a.) De kostprijs.

Wat den kostprijs betreft moet er natuurlijk onderscheid gemaakt worden tusschen den kostprijs van het ruwe en dien van het bewerkte product. Bij het bespreken dezer kwestie maakt de heer Rueb het zich al heel gemakkelijk. „Niemand betwist,” zoo zegt hij, „dat de Staat *even goed* als de Koninklijke kan produceeren of veredelen.” In den samenhang dezer beschouwing kan dit natuurlijk niets anders beteekenen, dan commercieel „goed”, d.w.z. „even goedkoop”. Dit is nu echter juist een stelling, die door niemand, die eenig begrip van de zaak heeft, zal worden beaamd. De oorzaak hiervan ligt natuurlijk niet in de mindere bekwaamheid van Staatsambtenaren dan van de ambtenaren der Koninklijke, indien zij onder gelijke omstandigheden zouden werken. Maar deze omstandigheden zijn nu eenmaal niet gelijk, door oorzaken waaraan niemand iets kan veranderen. In de eerste plaats krijgt de Koninklijke het grootste deel zijner in Indië verkochte productie, uit oude bronnen, die geboord zijn in een tijd, toen de algemeene kostprijzen van materiaal en den arbeid onvergelykelyk lager waren.

De nieuwe Djambi-bronnen zullen reeds om die reden circa driemaal zooveel kosten als die waaruit Indië thans voorzien wordt. Dit blijft echter gelijk voor het Land en voor de Bataafsche, maar aangezien een Staatsbedrijf geheel, het Bataafsche bedrijf slechts voor een klein deel van deze duurdere olie afhankelijk is, zal de kostprijs van de olie van het Staatsbedrijf noodzakelyk per eenheid veel hooger moeten zijn dan die der Bataafsche, en dus de Landswinst zelfs bij gelijken verkoopspreis als de Koninklijke aanzienlyk minder.

Doch ook nieuwe bronnen onder directie van de Bataafsche door het voorgestelde gemengde bedrijf in Djambi geboord, moeten uit den aard der zaak goedkoper zijn, en vooral sneller tot stand komen, dan wanneer een nog in te richten Staatsbedrijf het werk doen moet.

In de eerste plaats omdat de Bataafsche, boorcontracten sluitende voor het geheele wereldbedrijf der Koninklijke-Shell groep uiteraard lager prijzen en zekerder levering van materialen kan bedingen, dan een Staatsbedrijf, dat vooral in den aanvang, zoolang het nog klein is, onder veel minder voordeelige omstandigheden zal moeten inkoop. Daarnaast staat als een zeer groote factor de technische ervaring van de Bataafsche, die belichaamd is in het door haar ter beschikking van het gemengd bedrijf te stellen personeel. Het is natuurlijk ook voor een Staatsbedrijf niet onmogelyk om aan personeel te komen: men zou dit dan of bij de Bataafsche moeten wegkopen, of uit het buitenland moeten laten komen. Wat het eerste betreft, is het duidelyk, dat de Bataafsche juist haar beste menschen nu niet zoo gemakkelijk zal laten wegkopen en dat de Staat, wat salarissen betreft nu niet zoo gemakkelijk zal kunnen opbieden tegen wat een maatschappij als de Bataafsche in zoon geval gaarne

doet. Ook aan de „Koloniale” is het nimmer gelukt menschen van eenige beteekenis van de Bataafsche weg te lokken. Men zal dus wel grootendeels op jongere Hollandsche ingenieurs zonder ervaring en op Amerikaansche boormeesters zijn aangewezen. Ik spreek nog niet van ontwrichting, die het in de ambtelijke salarisschema's zou teweeg brengen, wanneer men, volgens den tegenwoordigen stand der salarissen, een boormeester meer salaris zou moeten geven, dan een Resident verdient.

Doch, gesteld al (en onmogelijk is natuurlijk niets als men er het geld voor over heeft) om van den aanvang af een voldoende talrijk en voldoende bekwaam personeel bijeen te brengen, dan-nog zal het natuurlijk zeer langen tijd kosten voor deze ambtenaren werkelijk een corps in den eigenlijken zin zijn gaan vormen, en het schijnt wel onmogelijk binnen afzienbaren tijd de beschikking te krijgen over de adviezen van zoo hoog gespecialiseerde en zoo ruim geoutilleerde technische afdelingen, als die, welke de Bataafsche in den loop der jaren langzamerhand heeft opgebouwd en wier diensten volgens de bedoeling der ontworpen overeenkomst tegen een nominale belooning ten dienste van het Djambi-bedrijf moeten worden gesteld.

Het geldt hier de natuurlijke voordeelen, die eene bedrijfsleiding door den besten expert, die te krijgen is, boven die van onervaren moet hebben, en welke ook bij zeer conservatieve berekening den kostprijs der Djambi-olie bij een zuiver Staatsbedrijf belangrijk hooger doet uitkomen, dan bij het voorgestelde gemengde bedrijf.

Gelijksoortige opmerkingen gelden voor de verwerking. Alleen zullen hier de verschillen nog veel aanzienlijker zijn dan in het boorbedrijf. Het is een bekend feit, dat men om de grootste voordeelen te krijgen, de veredeling zoover mogelijk moet voortzetten; bepaalt de Staat zich dus tot eenvoudig toppen etc., dan derft hij daardoor een groot deel van de potentiële winst. Bovendien zal het Djambi-bedrijf tot het oprichten van eenigszins uitgebreide fabrieken eerst kunnen overgaan, wanneer niet alleen een voldoende productie, maar ook een voldoende productie-zekerheid verkregen is. Tenzij men dus, ongeveer terzelfder tijd, dat de productie inkomt, dat product naar een bestaande fabriek kan leiden, zal een Djambi-bedrijf gedwongen zijn voor geruimen tijd de olie of als ruw of als halfbewerkt product te verkoopen. Daar de productiekosten per eenheid natuurlijk lager worden, naarmate het bedrijf meer continu is en de fabriekscapaciteit groter, is ook uit dien hoofde bij gemengd bedrijf, als voorgesteld, waarbij men voor zoover dit voordeeliger uitkomt loonverwerking in de fabrieken der zusterbedrijven zal kunnen doen plaats vinden uiteraard goedkooper.

Tenzij men nu onder alle omstandigheden en afgezien van het nuttig effect een Staatsbedrijf wil, vraagt men zich af: wanneer de Staat, voor een zoo ingewikkeld bedrijf den besten bedrijfsleider kan vinden, die er beschikbaar is, om welken reden zal hij dan het risico op zich nemen om het onzekere voor het zekere te nemen en proeven te gaan nemen waarbij zelfs als men de risico voor groote tegenvallers uitschakelt de kostprijs van het product met bijna wiskunstige zekerheid hooger zal zijn, dan bij het engageeren van de beste bedrijfsleiding noodzakelijk is.

Hier treft eene tegenstrijdigheid juist bij de voorstanders van staatsbemoeiing, waarop men niet genoeg de aandacht vestigen kan.

„Voorbereidingen moeten worden getroffen en grondslagen gevestigd” — aldus de heer Wibaut in het dezer dagen verschenen Durterapport — „voor een stelsel van voortbrenging en een voortbrengingsbeheer”, waardoor „de voortbrenging op de meest economische wijze wordt gericht op het verkrijgen van de grootst mogelijke hoeveelheid begerlijke goederen” en „bij de productie en distributie dezer goederen alle verspilling wordt uitgeschakeld.”

Volkomen juist. Slechts is het betreurenswaardig, dat wanneer het gaat om een economisch overbodig

en relatief zwak en duur, Staatsbedrijf in te richten, dit goede beginsel juist door zijn aanhangers, maar al te gemakkelijk vergeten wordt.

(b.) *De Opbrengst.*

Hoe wordt het Djambi-product nu het best gerealiiseerd? Op welke wijze wordt de grootste opbrengst verkregen? Hieromtrent bestaat geen verschil van meening: door den weg, die „von der Quelle bis zur Lampe” voert, ten einde toe te loopen, d.w.z. door aan het nieuwe Djambi-bedrijf zoo veel mogelijk de geheele opbrengst van het veredelde product bij de distributie te verzekeren.

En zie, klaagt nu de heer Rueb, juist aan dezen eisch voldoet de ontworpen overeenkomst in geen deele.

De Staat krijgt wel 60/70 pCt. van het voordeelig saldo, maar „de hoofdwinst van het petroleumbedrijf wordt gemaakt door den distribuant” en dus zal de Staat nooit meer dan de productie- en de veredelingswinst genieten.

„Immers het bedrijf der Bataafsche, waarmede gecontracteerd wordt, reikt zelf niet verder. Waar de Koninklijke (bedoeld zal zijn de verkoopsorganisatie der Koninklijke-Shell groep) „practisch gesproken, haar winst kan leggen waar zij wil, binnen ruime grenzen althans, is het duidelijk, dat het in hooge mate van het bon vouloir der Koninklijke af zal hangen, hoeveel winst het gecombineerde bedrijf van Staat en Bataafsche maken zal.”

Wij aarzelen niet, te zeggen, dat indien deze bewering waar zou zijn, het wetsontwerp reeds alleen hierom zou moeten verworpen worden, en de Kamer o.i. ten volle gerechtigd zou zijn, den Minister, die met zulk een voorstel zou durven aankomen naar huis te zenden.

Edoch... de heer Rueb heeft het ontwerp blijkbaar niet goed gelezen, althans niet goed begrepen. Art. 14 stelt immers duidelijk zoowel het afsluiten van verkoopsovereenkomsten als het oprichten van verkoopsoorganisaties afhankelijk van de machtiging van den Raad van Beheer d.i. van den Minister.

M.a.w. wanneer de exploitatie eenmaal zóó ver gevorderd is, dat er ruw of bewerkt product te verkoopen valt, dan heeft de Staat de handen volkomen vrij en bezit hij de volledige macht den verkoop te doen geschieden tegen een zoodanigen prijs en door een zoodanige organisatie als hem in het belang van het Djambi-bedrijf in engeren zin, en van den Staat in wijderen zin wenschelijk zal voorkomen.

De Directie — de Bataafsche — kan den Raad van Beheer natuurlijk wel adviseeren, maar de meerderheid van dien Raad nimmer dwingen.

Wel verre er vandaan, dat de Staat, gelijk de heer Rueb doet voorkomen, „zijn zoo kostbaar bezit om fiscale redenen ter beschikking stelt van hen, die de verdere Indische petroleum-productie practisch volledig beheerschen,” houdt hij, ook bij samenwerking met de Bataafsche wat de producten betreft, de beschikking over het product, volgens de ontworpen overeenkomst, vast in handen.

Verschillende wegen zullen nu den Raad van Beheer openstaan.

In de eerste plaats kan de Raad van Beheer het Djambi-bedrijf de distributie zelf in handen doen nemen; in de tweede plaats kan hij het product doen verkoopen door middel eener particuliere distributie-organisatie.

Welke is de voordeeligste weg? Men onderscheide hier tusschen binnen- en buitenlandsche markt.

Voor den heer Rueb is de vraag, voor wat de binnenlandsche markt betreft, eigenlijk geen vraag.

„Wij zien”, aldus de heer Rueb met beminnelijke naïviteit, „dat de Staat in Indië zout verkoopt, kinine produceert, steenkolen practisch haast monopoliseert, en pandhuizen met een dergelijk succes exploiteert, dat zelfs te groote winsten worden gemaakt. Er is dan toch geen redelijke twijfel, dat hij ook wel petroleum zou kunnen slijten.”

De vergelijking van de distributie van petroleum-producten met den verkoop van zout en de exploitatie

van pandhuizen welke monopolies zijn, moge den economisch geschoolde lichtelijk vreemd in de ooren klinken, doch wekt het vermoeden, dat de heer Rueb, hoewel hij het niet duidelijk zegt ter wille van de distributie van het Djambi-product de invoering van regie verlangt, welk vermoeden wordt versterkt doordat hij eenige regels verder de „Koninklijke zich uit de commissie voor den verkoop van het exportable overschot van de Djambi-fuel en benzine laat schadeloos stellen”: „voor het verlies der Indische markt”.

Laat ons het ook vroeger meermalen opgeworpen denkbeeld eener petroleum-regie even nader in oogenschouw nemen. Het wordt, meenen wij, algemeen aangenomen, dat voor regie slechts artikelen geschikt zijn wier fabricage en distributie zeer eenvoudig zijn. De talloze zeer gedifferentieerde olie-producten wier kwaliteit in verband met de eischen der verschillende lokale markten voortdurend moet worden gewijzigd, zijn voor een regieverkoop veel minder geëigend. Een ander bezwaar is echter, dat de Staat door invoering van regie de verplichting op zich zou nemen, de behoefte aan petroleumproducten van Indië ten volle te dekken. Nu is het reeds vrij onwaarschijnlijk, dat Djambi, en althans niet in den eersten tijd, een voldoende quantiteit zou opleveren. Maar zelfs indien op den duur het quantum voldoende zou blijken, is het vrijwel zeker, dat de kwaliteit van deze olie niet zoodanig zal zijn, dat zij na veredeling juist zóó groote fracties benzine, kerosine, liquid fuel, smeerolie, paraffine, etc. zou opleveren, als door de Indische markt wordt vereischt. Voor het ontbrekende zou de regie dan toch altoos weer ter markt moeten komen bij de vrije producenten.

Ten slotte zou invoering eener regie niet kunnen plaats vinden zonder dat de Staat de eigenaren der beide bestaande distributieorganisaties schadeloos zou stellen. Genoeg redenen, om de invoering van eene regie in de allerlaatste plaats aanlokkelijk te maken.

Een andere weg is de oprichting van een eigen verkoopsorganisatie naast de bestaande van de „Standard” en de „Koninklijke”. Iets dergelijks is zeer wel mogelijk: alleen zou het inrichten van zulk eene organisatie thans enorm kostbaar zijn. De vraag ligt dus voor de hand of men niet een betere netto-opbrengst zal kunnen verkrijgen door gebruik te maken, door een contract te sluiten met een der bestaande verkoopsorganisaties. Dit is geheel een rekensom.

Volgens de Memorie van Toelichting is de Regeering van plan voor den verkoop aansluiting te zoeken bij de verkoopsorganisatie van de Koninklijke en het is de taak der Regeering dit plan te verdedigen. Zij zal echter tot het besluit niet zijn gekomen, zonder zich de zekerheid te hebben verschaft daardoor de hoogst mogelijke opbrengst te zullen verkrijgen.

Dat dit zeer wel mogelijk is ligt voor de hand. Stel dat de bij de distributie door de zelfstandige organisaties van de Koninklijke en het Djambi-bedrijf dezelfde prijzen worden gemaakt, zegge 100, maar dat de distributiekosten van de Koninklijke, die eene oudere, goedkoopere organisatie heeft 10, die van de Djambi-distributieorganisatie 20 bedragen. Daar is het duidelijk dat de Koninklijke door den Staat een netto provenu van 85 aan te bieden nog immer een voordeel heeft, terwijl ook de Staat, bij oneindig minder rompslomp, een betere opbrengst krijgt. Dit beiderzijdsche voordeel komt niet ten laste van den consument, maar is zuiver economische besparing in den door den heer Wibaut bedoelden zin.

Maar met nadruk moet op den voorgrond worden gesteld, dat omtrent de wijze van verkoop door deze overeenkomst niets hoegenaamd wordt vastgesteld. De Raad van Beheer is in geen enkel opzicht gehouden het Djambi-product te verkopen door middel van de verkoop-organisatie der Koninklijke-Shell groep. Indien haar dit voordeliger uitkomt, heeft zij niet

slechts het volle recht, maar ook den plicht, om hetzij door het oprichten van een eigen organisatie, hetzij door een contract met een der concurrenten van de Bataafsche betere prijzen te bedingen. En nu zegge men niet, met den heer Rueb, dat de waarborgen voor invloed via den Raad van Beheer van den Staat op commercieel gebied „meer fictief dan werkelijk zijn”, omdat de Bataafsche zich, indien het commercieel beleid van den Raad van Beheer haar niet bevalt, uit het bedrijf kan terugtrekken. Want ontbinding kan door de Bataafsche *alleen* worden geëischt op grond van, voor de vennootschap schadelijke handelingen van den Raad en hiertoe kan men toch zeker het verwerven van een grootere opbrengst van het product niet rekenen. Omgekeerd zou daarentegen aandrang van de zijde der directie tot het afsluiten van een minder voordelig contract met de verkoops-organisatie van de Koninklijke-Shell groep dan b.v. van de Standard zou kunnen worden verkregen, met volle recht door den Raad kunnen worden beantwoord met tusschentijdsch ontslag van de Bataafsche als Directie wegens een beleid, strijdig met de commercieele belangen der vennootschap. Het gemengde Djambi-bedrijf is dientengevolge onder de thans aangeboden overeenkomst ten allen tijde zeker voor zijn product, bij gebruikmaking van eene particuliere distributie-organisatie, een hooger netto provenu te krijgen dan bij het inrichten eener eigen organisatie. Immers zou dit ooit niet meer het geval blijken, dan heeft de Raad het recht en den plicht tot het oprichten van een eigen verkoop-organisatie over te gaan.

(c.) Conclusie.

Van fiscaal standpunt beschouwd, waarborgt deze overeenkomst dus bij het geringst mogelijke risico, den laagsten kostprijs bij de hoogste opbrengst der Djambi-producten, gepaard aan een onbelemmerde vrijheid van beschikking over het product voor den Staat.

BEVOLKINGSTOENEMING EN WONING-NOOD.

In beschouwingen en gesprekken over den woningnood kan men nog al eens dezen toon beluisteren, dat het hier wel is waar een zeer ernstig vraagstuk geldt, doch dat het niet onmogelijk moet worden geacht den voorraad in ongeveer 10 jaren weder op peil te brengen.

Ik heb dit optimisme nimmer kunnen deelen, eensdeels omdat daarbij m.i. over het hoofd wordt gezien de ongunstige invloed op de woningproductie, van de invoering van den acht-urigen werkdag en ten andere wijl daarbij de bevolkingstoename en de voortdurend verminderende gezinssterkte te veel buiten rekening worden gelaten.

Van meening, dat voor de oplossing van dit vraagstuk niets zoo gevaarlijk is als een onderschatting van de behoefte, zooals die zich vermoedelijk in de naaste toekomst zal openbaren, heb ik mij van bedoelde factoren eens gezet rekenschap gegeven, waardoor ik tot de conclusie gekomen ben, dat men zelfs bij voorzichtige onderstellingen hier voor een noodtoestand staat, waarvan de opheffing een aantal jaren zal vorderen, waarvan misschien nog maar weinigen notie hebben.

Minder om aan hen, die zich aan te rooskleurige onderstellingen overgeven, in de komende jaren onaangename gewaarwordingen te besparen, dan om de bevolking, die daarvan rechtstreeks het slachtoffer zou worden, daartegen in bescherming te nemen, meen ik goed te doen de uitkomst van mijn onderzoek in deze te publiceren.

Bij de volkstelling op 31 December 1899 bleek de bevolking van Nederland te bestaan uit 5.104.137 zielen. In wat wij gewoonlijk onder „woningen” verstaan, verbleven daarvan 4.939.229 personen, of 3,2 pOt. minder dan het geheele aantal getelden, terwijl het aantal dier woningen 1.088.936 bedroeg, zoodat de gemiddelde bezetting per woning uitkwam op 4,54.

De volkstelling van 10 jaren later, dus op 31 December 1909, gaf als uitkomst: een zielental van 5.858.175 en een aantal van 5.668.300 personen (of 3,3 pCt. dan het geheele aantal getelden) verblijvende in 1.267.255 woningen; de gemiddelde bezetting per woning was dus toen 4,47.

Het schijnt mij op grond van de cijfers, die thans bekend zijn, geoorloofd aan te nemen, dat bij de volkstelling, die op het einde van dit jaar zal worden gehouden, de bevolking zal bestaan uit pl.m. 6.930.000 zielen. Trekt men ook daarvan af 3,3 pCt., als betrekking hebbende op personen, die niet in „woningen” verblijven, dan houdt men over rond 6.701.000 zielen. Indien men aanneemt, dat de gemiddelde gezinssterkte in de 11 jaren, verlopen sedert de vorige telling, evenals tusschen de jaren 1899 en 1910 met 0,07 en dus tot 4,4 zal zijn gedaald, dan zouden voor de huisvesting van evengenoemd aantal van 6.701.000 personen op 1 Januari a.s. pl.m. 1.523.000 woningen vereischt zijn.

Dit laatste cijfer overtreft het op 31 December 1909 bewoonde aantal woningen met 255.745, waaruit volgt, dat om den woningvoorraad ongeveer op het peil van 1909 te houden, in de bijna verstreken 11 jaren een aanbouw noodig zou zijn geweest van 255.745 of gemiddeld 23.250 per jaar, afgezien van den aanbouw, die voor verdwijnende woningen in de plaats had moeten komen. Ter vergelijking diene, dat in de jaren 1900 t/m. 1909 het aantal bewoonde woningen volgens de vermelde cijfers bleek te zijn vermeerderd met 178.319 of met gemiddeld 17.800 per jaar, waarmee de werkelijke productie, verhoogd met het onbekende aantal woningen, dat voor andere in de plaats kwam, wel ongeveer zal zijn overeengekomen, daar in 1909 het aantal ledigstaande huizen niet noemenswaard afweek van dat in 1899, waarbij in het midden kan blijven of die productie ook voldoende rekening heeft gehouden met de behoefte van de verschillende bevolkingsklassen.

Of men zonder het uitbreken van den oorlog in staat zou zijn geweest in de jaren 1910 t/m. 1920 de productie van de vorige 10 jarige periode met gemiddeld rond 5400 woningen per jaar te overtreffen, valt moeilijk te beantwoorden, maar dat dit cijfer ten minste noodig zou zijn geweest om den woningvoorraad niet op lager peil te doen komen, staat dunkt mij vast. De door mij voor het jaar 1920 aangenomen daling van de gemiddelde gezinssterkte tot 4,4 toch is meer dan een fictie. In Amsterdam zou de gemiddelde woningbezetting, blijkens een artikel van de hand van den heer Rikkert in het Tijdschrift Gemeentebelangen van 15 April 1919, op het einde van 1918 bij voldoende woningvoorraad reeds tot 4,1922 zijn gezakt (einde 1911 was zij aldaar nog 4,4555). In Den Haag zou zij, te oordeelen naar het dezer dagen verschenen verslag van de uitkomsten van de in October van het vorige jaar gehouden rijkswoningtelling, zonder woningnood niet hooger zijn geweest dan 4,28. Voor Rotterdam kan zij voor 1 Januari 1920, wederom aangenomen, dat er geen woningtekort zou zijn geweest, wel is waar nog gesteld worden op 4,53, doch er zijn teekenen, dat sedert een daling aan den gang is, die aan de woningproductie in onze stad extra-zware eischen zal stellen.

Er is echter geen sprake van, dat de voorraad in ons land op 1 Januari a.s. ook maar in de verte het hiervoren becijferde aantal van 1.523.000 woningen zal bedragen. Ik heb reden om het absolute tekort op dien datum op 125.000 woningen te stellen. In Amsterdam zal het zich dan wel om het cijfer 15.000 bewegen; in Den Haag, waar het bij de woningtelling van October van het vorige jaar rond 7600 bedroeg, zal het waarschijnlijk aan het einde van 1920 tot $\pm$ 9000 zijn gestegen, terwijl voor Rotterdam dan een cijfer van rond 10.000 zal gelden. In de drie grootste gemeenten, te zamen tellende ongeveer 1.525.000 zielen of 22 pCt. van de geheele bevolking van het Rijk, bedraagt dus thans het absolute tekort rond 34.000 woningen.

Voor Maastricht, Arnhem, Zaandam, Leiden, Apeldoorn, Haarlem, Nijmegen en Dordrecht, te zamen tellende rond 445.000 zielen, vond ik voor een tijdstip, dat niet later valt dan 1 Januari 1920 als gezamenlijk tekort vermeld ruim 7200 woningen. Dit tekort zal in 1920 stellig weder niet onbetekenend zijn toegenomen. Voor de vermelde gemeenten te zamen (dus Amsterdam, Den Haag en Rotterdam inbegrepen) met een totaal aantal inwoners van rond 1.970.000 zielen (ruim 28 pCt. van de geheele bevolking van het Rijk) is dus, ten deele naar den sedert ongunstiger geworden toestand op 1 Januari 1920 en voor een ander deel naar dien op 1 Januari 1921, het tekort te stellen op rond 41.000 woningen.

Ook indien men aanneemt, dat er verschillende gemeenten in ons land zijn, waar de woningnood zich naar verhouding minder scherp doet gevoelen, zal op grond van de zoeven vermelde cijfers op 1 Januari a.s. een aantal van 125.000 woningen als tekort in het geheele land moeilijk als te donker gekleurd kunnen worden aangemerkt.

Bij dit aantal van 125.000 woningen, aangevende het geschatte cijfer, waarmee de productie sedert 1909 ten minste bij de behoefte is achtergebleven — ten minste omdat dan nog niets gerekend is voor vertraagde vervanging sedert 1914 van slechte woningen — komt dan nog het interen van den in dat jaar aanwezigen voorraad ledigstaande woningen. Neemt men daarvoor pl.m. 3 pCt. van den geheelen toenmaligen voorraad of rond 40.000, dan stijgt het tekort in productie in de jaren 1910—1921 tot 165.000 woningen, uitmakende ongeveer het zevenvoud van den aanbouw, die sedert 1909 gemiddeld per jaar noodig zou zijn geweest. *Wij zijn dus, voornamelijk door den oorlog, zeven woningproductiejaren achterop geraakt.*

Blijkt hieruit reeds voor welk een geweldig probleem de omstandigheden ons hebben geplaatst, daarbij komen dan nog de hoogere eischen, die de naaste toekomst ons zal opleggen. Wel is waar moet men zich daarbij met hypothesen behelpen, doch uit de beschikbare cijfers omtrent de bevolkingstoename valt wel een beeld samen te stellen, dat m.i. groote kans heeft niet ver van de werkelijkheid af te wijken.

Houdt men er rekening mede, dat de daling der geboorten, die tot September van het vorige jaar viel te constateeren, meer dan opgewogen wordt door verminderde sterfte, dan schijnt het geoorloofd aan te nemen, dat de bevolking van ons land in de komende 10 jaren tenminste even sterk zal stijgen als in de tienjarige periode 1911 t/m. 1920, toen die stijging 16,6 pCt. beliep.

Men vindt dan naar deze norm als vermoedelijke bevolking op 31 December 1930 rond 8.080.000 personen. Past men daarop, voor de beoordeeling van de vraag hoeveel woningen daarvoor noodig zullen zijn, toe den bovenvermelden aftrek van 3,3 pCt., dan houdt men over pl.m. 7.813.000 personen. Naar een gemiddelde woningbezetting, die weder 0,07 lager is dan de voor 31 December 1920 onderstelde, dus van 4,33, zullen daarvoor vereischt zijn pl.m. 1.804.000 woningen, of pl.m. 281.000 meer dan aan het einde van 1920 noodig zouden zijn, waaruit volgt, dat in de komende 10-jarige periode gemiddeld 28.000 woningen per jaar zouden moeten worden gebouwd om de nieuwe behoefte in die periode te dekken. Deze noodzakelijke productie is weder 4750 woningen per jaar hooger dan in de periode 1911 t/m. 1920 vereischt was.

Naar dezelfde normen vindt men voor weder 10 jaren verder, dus voor 31 December 1940, een aantal personen, dat in „woningen” zal huizen, van pl.m. 9.109.000 (9.420.000 verminderd met 3,3 pCt.) en een vereischt aantal woningen van 2.138.000 (gemiddelde woningbezetting 4,26) gevende een cijfer, dat 334.000 hooger is dan er 10 jaren vroeger had behooren te zijn en hetwelk dus in- en uitsluitend voor de behoefte van dat decennium een aanbouw zal vorderen van gemiddeld 33.400 woningen per jaar, een produc-

tie-cijfer, dat 5400 per jaar hooger is dan het cijfer, dat ik voor de periode 1920—1930 berekende.

Uit een en ander volgt, dat ten behoeve van de bevolkingstoename in de jaren 1921—1941 hoogstwaarschijnlijk zullen moeten worden gebouwd 2.138.000—1.523.000 of 615.000 woningen. Het voor 1 Januari 1921 geschatte tekort van 125.000 doet dit stijgen tot 740.000. Voor noodzakelijke vervanging van woningen door ouderdom, onbewoonbaarverklaring, city-vorming en verandering van bestemming, zou ik, in overeenstemming met een schatting van den heer Faber in het Tijdschrift „Gemeentebelangen” van 1 Maart 1918, een cijfer willen stellen van 15.000 woningen per jaar of 300.000 in 20 jaren (waarmede nog slechts pl.m. 30 pCt. van den op 31 December 1899 aanwezigen voorraad zou zijn vervalten), hetgeen de vereischte productie doet stijgen tot 1.040.000 woningen. Voegt men daarbij ten slotte pl.m. 3 pCt. van den geheelen voorraad voor leegstaan of rond 65.000 woningen, dan vindt men voor de jaren 1921—1941 een vereischte productie van 1.105.000 woningen, ongeveer overeenkomende met den geheelen voorraad op 31 December 1899 en noodig makende een aanbouw van gemiddeld 55.000 woningen per jaar.

In het volgend staatje zijn de cijfers voor de verschillende perioden overzichtelijk samengebracht.

Tijdstip.	Bevolking.	Bevolking, huizende in „woningen”.	Bewoond of vereischt aantal woningen.	Gem. woning bezetting.	Toeneming behoefte sedert vorige telling.
31 Dec. '99	5.104.137	4.939.229	1.088.936	4,54	—
31 „ 1909	5.858.175	5.668.300	1.267.255	4,47	178.319
31 „ 1920	± 6.930.000	± 6.701.000	± 1.523.000	4,40	255.745
31 „ 1930	± 8.080.000	± 7.813.000	± 1.804.000	4,33	± 281.000
31 „ 1940	± 9.420.000	± 9.109.000	± 2.138.000	4,26	± 334.000

Geschat tekort op 1 Januari 1921	125.000
Vereischte productie in de jaren 1921 t/m. 1940	615.000
Te vervangen woningen in de jaren 1921 t/m. 1940	300.000
3 pCt. voor het ledig staan	65.000
In totaal vereischte productie in 1921 t/m. 1940 of gemiddeld 55.000 per jaar	1.105.000

Ter vergelijking vermeld ik hierbij, dat de heer H. P. J. Bloemers in de Vragen des Tijds van Aug./Sept. j.l. de m.i. belangrijk te laag gestelde productie voor de eerstvolgende 10 jaren als volgt berekende:

Geraamd tekort 1920	60.000
Vertraagde vervanging oude woningen van '14—'20	50.000
Vervanging gedurende 10 volgende jaren	100.000
Verlies door city-vorming enz.	20.000
Noodig wegens toeneming bevolking	220.000
Totaal voor 10 jaren	450.000

Het stemt tot groote tevredenheid, dat de sterftecijfers na afloop van den oorlog en van de griep-epidemie weder hun dalend beloop hebben hernomen en dus voor het tegenwoordige geen nadeeligen invloed van de nog voortdurend toenemende woningellende blijken te ondervinden, want in het tegenovergestelde geval ware de woningnood een dubbele ramp.

In het licht van bovenstaande cijfers schijnt mij echter de invoering, ook voor de bouwbedrijven, van den acht-urigen werkdag een experiment, waarbij het aan besef van den schrikwekkenden omvang van het probleem, waarvoor de woningnood, in verband met de behoefte, ons plaatst, ten eenenmale ontbroken heeft. Wil men aannemen, dat thans een productie van 25.000 woningen per jaar mogelijk is — ik betwijfel dit — dan nog komt men tot de ontstellende ontdekking, dat er een tekort is in de vereischte jaarproductie van ongeveer 30.000 woningen.

Het is dringend noodig, dat de rijksstatistiek omtrent de productie in het geheele land periodiek gegevens gaat verschaffen. De toeneming van den achterstand dient men, b.v. driemaandelijks, te kennen om daarnaar zoo mogelijk zijn maatregelen te nemen.

Waarin zullen die maatregelen behooren te bestaan?

M.i. in de eerste plaats in het scheppen van de mogelijkheid om in de bouwvakken langer dan 45 uur te doen werken en in het doordringen van de vakorganisaties van de noodzakelijkheid om daarvan gebruik te maken. Vrees, dat daardoor werkloosheid zal ontstaan is — zoolang er geld voor woningbouw beschikbaar wordt gesteld — eenvoudig voor jaren en jaren als een hersenschim te beschouwen.

In de tweede plaats zal de vermeerdering van werkrachten, waarvoor men reeds hier en daar, hetzij door toelating van buitenlandsche bouwvakarbeiders, hetzij door opleiding van werkloozen uit andere vakken, werkzaam is, met kracht behooren te worden bevorderd.

Ten derde zal de financiële steun aan de bouwnijverheid, zoolang deze bepaald noodig blijft, aan een vlotte afdoening van de bouwplannen, niet in den weg mogen staan. Technisch en administratief gaat thans met de behandeling van de bouwplannen op de overheidsbureaux meer tijd verloren dan bij het karakter van de particuliere bouwnijverheid — onmiddellijk aanvatten van gereed gekomen plannen — past. Men bedenke daarbij, dat de nood vooralsnog zóó hoog is, dat de kwantiteit hoogere eischen stelt dan de kwaliteit, al wil ik daarmede geenszins zeggen, dat op de hoedanigheid van de bouwwerken geen toezicht noodig zou zijn.

Mocht dan — wat niemand zal wenschen — een woningverschaffing, die eenigszins aan de behoefte en aan de bestaande opvattingen omtrent de woning-eischen beantwoordt, boven de financiële en productieve kracht van ons land blijken te gaan, dan zal men genoodzaakt zijn van den nood een deugd te maken en op het woningpeil moeten vinden wat langs anderen weg niet te bereiken valt. Minder aantrekkelijke nieuwe woningen zijn altijd nog te verkiezen boven eidelooze samenwoningen in dikwijls op nog lager peil staande oude woningen, afgezien daarvan, dat de kwade gevolgen van die samenwoningen niet tot de betrokken gezinnen beperkt blijven.

Lang zal men, gezien bovenstaande cijfers, omtrent den te bewandelen weg niet meer mogen aarzelen en krachtig zal de hand moeten zijn, die hier de leiding geeft. Bureaucratie worde daarbij volstrekt geweerd, omdat zij hier eenvoudig ontoelaatbaar is. Practisch inzicht en organisatietalent behooren in deze het zwaarst te wegen.

Zelfs indien dit alles in vervulling gaat, is er weinig reden om ten aanzien van de woningvoorziening de naaste toekomst hoopvol tegemoet zien.

Rotterdam.

M. Rooy.

DE SCHEEPVAART IN HAMBURG.

Ter gelegenheid van de in Hamburg gehouden algemeene vergadering van de „Hafenbautechnische Gesellschaft”, een vereeniging, die zich in Duitschland de wetenschappelijke beoefening ten doel stelt van de economische en vooral technische vraagstukken, welke zich in het havenbedrijf voordoen, geeft het tijdschrift „de Wirtschafsdienst” in één van hare laatste nummers een beeld van de haven van Hamburg, zooals deze zich na den oorlog heeft ontwikkeld. En niet alleen om de vele belangrijke artikelen, welke hierin van de hand van bekende mannen uit de Hamburger haven voorkomen, doch ook wegens het zeer speciale belang, dat thans voor Nederland in Duitschland en vooral in Hamburg ligt geconcentreerd, lijkt het mij gewenscht met een enkel woord den voornaamsten inhoud van dit nummer der „Wirtschafsdienst” te bespreken.

Waar vóór den oorlog de geregelde scheepvaartlijnen vanuit Hamburg en vooral die, naar havens buiten Europa gelegen, bijna uitsluitend in Deutsche handen waren, en deze reederijen door hunne groote ervaring en bijzondere ontwikkeling zich in de Hamburgsche haven vrijwel onbeperkte heerschappij had-

den verworven, daar is het thans nog een enkel klein schip, dat met moeite de vaart onderhoudt naar naburige landen of slechts met buitenlandsche hulp in staat is zijn overzeesche verbindingen te herstellen.

Vooraf voor de groote reederijen, die vóór den oorlog hunne geregelde verbindingen hadden met vrijwel alle belangrijke havens van de wereld, en die, om die verbindingen te herstellen niet gebaat zijn met een enkel schip, hetzij nieuw of gecharterd, is het vrijwel ondoenlijk hun bedrijf weer op te bouwen en de oude relaties te herstellen zonder hulp van buitenlandsche reederijen. De Hamburg-Amerika Lijn b.v. heeft, om uit deze impasse te geraken, na langdurige onderhandelingen met het Harriman-concern, een Amerikaansche combinatie, een regeling getroffen, waardoor het haar voor een deel mogelijk wordt haar bedrijf weder op te nemen en hare lijnen wederom te exploiteeren, en waarbij haar toegestaan wordt langzamerhand schepen onder haar eigen vlag in dit gemeenschappelijk bedrijf te laten varen. Ook de Norddeutscher Lloyd heeft een soortgelijk verdrag gesloten met de United States Mail & Steamship Company.

Dr. Friedrich Hasselmann, Syndikus der Hamburg-Amerika Linie, in bovengenoemd tijdschrift de Duitsche scheepvaartpolitiek na den oorlog besprekend, wijst met nadruk op de verhoogde werkzaamheid der Duitsche reeders: hoe, behalve de twee zoo juist genoemde voorbeelden, ook andere Duitsche scheepvaartmaatschappijen hun bedrijf wederom hebben opgevat. Zoo is 't, zegt schrijver, de Hamburg Süd-Amerikanische Dampfschiffahrtsgesellschaft zelfs zonder buitenlandsche hulp gelukt, hare lijnen naar Zuid-Brazilië, Rio de Janeiro, Santos, Rio Grande do Sul weder te openen; evenzoo heeft de Deutsch-Australische Dampfschiffahrtsgesellschaft haar eerste nieuwe schip de „Hamburg” over Rotterdam naar Nederlandsch-Indië gezonden, en bereiden de Woermann-Linie, de Kosmos-Linie en zoovele andere zich voor, hun arbeidsveld van vóór den oorlog te herwinnen.

Uit een oogpunt van Duitsch, nationaal bewustzijn, mag deze nieuwe krachtsinspanning der Duitsche reederijen een verheugend verschijnsel zijn, de praktische resultaten zijn tot op het oogenblik m.i. nog van ondergeschikt belang, en dit is begrijpelijk, als men bedenkt tegen hoeveel bezwaren zij hebben te kampen. Immers, in de eerste plaats zijn de Duitsche scheepvaartmaatschappijen óf in zeer sterke mate afhankelijk van het buitenland, wat, globaal genomen, kapitaal en schepen betreft, óf zij hebben te doen met sterke concurrenten die, over meer scheepsruimte beschikkend, in staat zijn, al naar de behoefte zich voordoet, meerdere schepen in hun programma in te lasschen, aldus een groot gemak aan hunne verschepers biedend.

In de tweede plaats is hun vaak thans nog, na den oorlog, de toegang tot hun vroeger arbeidsveld ontzegd; zoo, b.v. de Deutsche Australische Dampfschiffahrtsgesellschaft, welke maatschappij slechts ten deele hare vroegere lijnen weer kan opvatten, daar Australië aan Duitsche schepen het aandoen van hare havens heeft verboden.

Bovendien is, vooral na Spa, het bunkeren in Duitsche havens een bijna onoverkomelijke moeilijkheid geworden. Vreemde schepen, die hier in Duitschland binnenloopen, kunnen thans zooveel bunkerholen krijgen, als noodig zijn om de dichtst bijzijnde buitenlandsche bunkerhaven te bereiken, en moeten dus, wanneer zij een Duitsche haven geregeld, aandoen, er voor zorg dragen steeds een voldoende hoeveelheid aan boord te hebben. Voor Duitsche schepen is dit laatste, uit den aard der zaak, een nog veel ingewikkelder probleem. En wat betreft het stoken met olie; de moeilijkheid deze in voldoende quantum te krijgen, is hier thans in Duitschland al even groot.

Ter staving van de hierboven uiteengezette rede-nering diene de volgende tabel, ontleend aan een

opstel van Dr. Aug. Kaegbein. Vóór den oorlog was de tonnenmaat der schepen, welke Hamburg aandeden, als volgt tusschen Duitschland en de andere landen verdeeld:

Reederijen	Vaart buiten Rotterdam		Europeesche vaart	
	Lij- nen	Inkomende Tonnemaat in N. R. T.	Lij- nen	Inkomende Tonnemaat in N. R. T.
Duitsche	71	4.854.775 (91 %)	45	1.862.382 (52 %)
Vreemde	10	455.301 (9 %)	41	1.740.659 (48 %)

Tezamen	81	5.310.076	86	3.603.041
---------	----	-----------	----	-----------

Tezamen:

Reederijen	Lijnen	Inkom. Tonnem. in N. R. T.
Duitsche	116	6.717.157 (75 %)
Vreemde	51	2.195.960 (25 %)

Tezamen	167	8.913.117
---------	-----	-----------

De geregelde kolenvaart tusschen Hamburg en de Engelsche kolenhavens is niet in deze tabel begrepen.

Thans, na den oorlog, is dit verkeer voor het grootste deel in buitenlandsche handen overgegaan en de Duitsche reederijen moeten zich dus tot nu toe beperken tot de agentschappen der vreemde lijnen, wier belangen aan hun zorg zijn toevertrouwd, zij zorgen voor de expeditie der goederen, welke door die booten worden aangevoerd, pogen de grootste en voordeeligst mogelijke lading voor het schip op zijne terugreis te boeken en verleenen verder het schip de noodige hulp gedurende zijn oponthoud in de haven. Zij zijn hierin echter volkomen afhankelijk van de directies der lijnen, aan wier goeddunken het is overgelaten te bepalen wanneer, en hoe vaak een schip Hamburg zal aandoen.

Van de 56 lijnen die thans met groote of minder groote regelmatigheid het verkeer tusschen Hamburg en de buiten-Europeesche havens onderhouden, zijn slechts 8 geheel en 3 gedeeltelijk Duitsch, d.w.z. gecombineerd met een buitenlandsche reederij.

De Nederlandsche vlag wordt vertegenwoordigd door 12 lijnen, de Engelsche door 11, de Amerikaansche door 8, de Noorsche, Zweedsche en Deensche tezamen door 5, de Fransche door 5, de Japansche door 4, de Belgische, Italiaansche en Portugeesche ieder door één.

De Nederlandsche scheepvaart is dus wel zeer sterk in Hamburg vertegenwoordigd; eensdeels heeft zij de behandeling van hare belangen toevertrouwd aan bestaande Duitsche cargadoorskantoren, anderdeels hebben de scheepvaartmaatschappijen door het stichten van eigen kantoren, het bedrijf geheel in eigen handen weten te houden.

Vanzelf rijst de vraag, welke belangen die reederijen ertoe brachten Hamburg in hun vaarplan te betrekken, m.a.w. welke voordeelen Hamburg met zijn achterland deze reederijen kan bieden. Daarnaast een korte behandeling van de vraag, of die Nederlandsche invloed waarschijnlijk tijdelijk of blijvend zal zijn.

Men moet hierbij onderscheiden: In de eerste plaats is Hamburg de voornaamste verschepingshaven van producten van het Duitsche achterland. Zooals bekend is, is dit achterland gehandicapt door, laten wij het in één uitdrukking noemen: de gevolgen van den oorlog. De industrieën, die thans nog werk hebben, moeten om tegen het buitenland te concurreren, niet alleen zich moeite geven hunne producten zoo laag mogelijk te calculeeren, maar daarnaast zich in verbinding stellen met dien expediteur, die hun een snelle en prompte verscheping van hunne goederen kan waarborgen. Meer dan ooit letten fabrikanten en exporteurs, behalve op vrachten, thans ook op de gelegenheid tot verladung, en zullen dus, omdat de Duitsche scheepvaartmaatschappijen met hunne enkele schepen zoo moeilijk een geregeld verkeer met korte tussenpoozen kunnen onderhouden, gedwongen zijn, de hulp in te roepen van vreemde maatschappijen. En wanneer die vreemde reederijen van hun kant zich inspannen aan de speciale wenschen van hunne verschepers te voldoen, b.v. door, waar het noodig is, een extra schip in hun vaarplan in te lasschen, of, door het afsluiten van speciale contracten, die verschepers

nog meer aan zich binden, dan is er geen reden te noemen, waarom die band niet een blijvende zou zijn. Daarbij komt nog dit:

In de tegenwoordige tijden ontwikkelen de Deutsche scheepvaart en Deutsche industrie zich langzaam en gelijkmatig: beide hebben te kampen met ongeveer dezelfde moeilijkheden, en het is niet aan te nemen, dat dit verband tusschen beider ontwikkeling plotseling zal worden verbroken; dat b.v. Duitschland eensklaps de beschikking over een grootere vloot krijgt voor het vervoer van hare producten. Waar dus reeds thans de belangen voor de vreemde reederijen in Duitschland zoo groot zijn, dat de meeste Hamburg in hun vaarplan opnemen, en bij de verdere ontwikkeling van de industrie (waarmee dus waarschijnlijk een naar verhouding evenredige ontwikkeling der Deutsche scheepvaart gepaard zal gaan), die belangen zeker niet zullen verminderen, valt, bij een verstandige politiek van die reederijen, in de eerste jaren aan vermindering van invloed hier niet te denken.

Tot nu toe sprak ik alleen over de goederen, uit Deutsche industrie-centra, welke ter verscheping naar Hamburg gezond worden. Daarnaast is Hamburg tegenwoordig een belangrijke overladingshaven van producten uit de Oostzee, voornamelijk cellulose en papier. Die producten, uit Finland en Zweden in kleinere schepen aangevoerd, wachten hier op een gelegenheid ter verdere verlading, en zoo zullen ook steeds weer die maatschappijen daartoe worden uitgekozen, welke voor een snelle en regelmatige verscheping kunnen instaan. Bovendien verzekeren de reederijen, welke met het vervoer van Hamburg naar de buiten-Europeesche havens belast zijn, zich blijvend van de ladingen van de exporteurs in Finland en Zweden door:

1°. aan hen die zich verbinden steeds met de lijnen van hunne maatschappij te vervoeren, speciale gunstige voorwaarden, wat betreft vrachten, enz. toe te staan;

2°. sommige Oostzeereederijen te machtigen in hun naam reeds cognossemerten af te geven voor het geheele vervoer en niet alleen tot Hamburg, waardoor eveneens opthoud in de overladingshaven vermeden wordt.

In het bovenstaande heb ik pogen aan te duiden hoe langzamerhand de scheepvaart in Hamburg weer eenigszins begint op te leven, al wordt die bedrijvigheid grootendeels door het buitenland veroorzaakt. Dat het daarnaast voor Hamburg zelf van groot belang is, dat die vreemde reederijen Hamburg in hun vaarplan hebben opgenomen, behoeft geen betoog. Immers, wat er in de eerste plaats van de economische toestand hier zou worden, wanneer bij de pl.m. 30.000 werklozen, die er thans zijn, ook nog de pl.m. 120.000 kwamen, die nu werkzaam zijn in een bedrijf van de haven afhankelijk, is moeilijk te bedenken.

Mr. P. H. SCHRÖDER.

Hamburg.

LONDENSCHER CORRESPONDENTIE.

Werkloosheid; toestand der Oostersche markten; spoorwegreorganisatie; afzet van volvoorraden.

Onze Londensche Correspondent schrijft ons d.d. 17 December 1920:

Christmas approaches, but it will be a very different festival from last year. Then the great boom was at its height, and high wages and the carefully cultivated feeling that this was the „first Peace Christmas” produced an orgy of spending to which there will be no parallel this year. A friend to whom I was talking in the City this afternoon told me that he had just been to a leading firm of City shopkeepers, who told him that last Tuesday their first customer walked in at three o'clock in the afternoon, and they had hardly seen a soul since. The slump in employment is painfully evident in the increase in the number of

men with war decorations who are keeping body and soul together by begging and the sale of matches and such other articles, and in the unemployed processions, which are growing in frequency. Last night the Minister of Labour received a deputation from the Labour Party which did not hesitate to use very grave language in discussing the dangers of allowing a further increase in unemployment. The Minister could give no assurance that the Cabinet would allow the re-introduction of the out-of-work donation which caused such a scandal in the early days of the peace, and practically confined himself to a recommendation that the workless should use the road-making plans of the Government as a means of finding relief. In addition he hoped that the building trade would absorb 50.000 unemployed.

It is typical of the shortsightedness of the Labour Movement that at the very moment when one deputation was explaining the seriousness of the situation another body of trade-unionists was doing its best to defeat the introduction of ex-service men into the building trades. To a request by the Government that the Building Unions would attend a Conference on Monday, the reply has been made that the Government should submit its proposals first. This is in itself not an unreasonable request, but there is not the slightest doubt that the Building Trades Federation is divided on the question of „dilution”. The House Painters assert that they have 10.000 unemployed members already, and the Carpenters are similarly opposed. This unemployment is in part seasonal, but of course if there is a shortage of bricklayers the houses cannot be built which would give the painters and the carpenters the work which they want. This attitude of the building unions is having a very bad moral effect, and will lose the labour movement much sympathy in the inevitable fight over wage reductions which a depression always brings with it, and of which the shipbuilding trades have been the first victims.

What is to be done? The fact is that nothing can be done immediately, because the slump is the inevitable result of the neglect of the plainest common sense in the statesmen of the world. If people really thought that it would be possible to conduct twenty minor wars after the finish of the „war to end war”, to finance them by paper money, to be as extravagant as their incomes would permit, to destroy what remained of Russian productivity by war and blockade, and to create economic chaos in Central Europe to satisfy the desire for revenge which possessed them, they are realising their mistake now. No one can supply a remedy which shall be immediately effective for a sickness which has been developing for over six years. The remedy of increased production is useless in a world in which people are so poverty-stricken that they cannot buy, because they have nothing to buy with. Even were the advice followed, the fear that increased imports will lead to unemployment is so potent that, as we see, the first measure of the next session is to be an anti-dumping and key industries measure. At present one must confess the intellectual bankruptcy of the world.

The danger is of course that all this volume of suffering which unemployment involves will lead to social strife on a scale which will make things still worse. Fortunately, the leaders of the Labour Party are a steady set of men, who are far from desiring to have greatness thrust upon them by becoming the leaders of a revolution. But the prospect of thousands of men, used to force, roaming the country for work, is appalling in its implications. The latest idea is that of encouraging organised barter. Sir Charles Sykes M. P., who is a prominent Yorkshire industrialist, speaking last Monday, mentioned that he had been asked by the Premier and the Ministers particularly concerned with trade, to consider this possibility in

consultation with some other trade experts. Sir Charles, though recognising the practical difficulties, expressed himself hopefully on the subject: he thought that to tinker with the exchanges directly was a hopeless undertaking, and „if we got a healthy interchange of goods between ourselves and the various Continental countries the financial exchanges would rectify themselves.” If the policy now is to avoid the bother of dealing with paper money, surely it would be better to follow Dr. Vissering's proposals, and attempt to introduce a new international gold unit, to act as standard of value for all the many goods which enter into commerce, rather than try to exchange goods against goods, which all experience shows to be so very difficult.

The Eastern markets continue to give food for much anxious reflection: I understand that the rubber restrictions will prove insufficient, and that in spite of them the new level of output is likely to be too great for absorption. A proposal for a 50 pCt. limitation is being canvassed. In the case of the tea trade, plantations are simply being allowed to go out of cultivation. My informant added that the pressure in the plantation areas was so great that even the direct cost of picking was not covered by the price obtainable. The Manchester trade is almost completely at an end: the famine in China, added to the slump in silver and the political difficulties have altogether disorganised the piece-goods market.

The Railway Companies and the Traders have now put forward their counter-proposals with regard to the reorganisation of the railways of the United Kingdom. The reason for the recent outburst by the leader of the men is now explained, for the proposals of the Railways propose to exclude the men altogether from a share in the control of the new systems, as objectionable in principle and impossible in practice. The Railways want a different grouping to that proposed by Sir Eric Geddes: the Scottish railways are to come into the scheme integrally and are not to form a separate group. Further, decontrol is not to come into force till 1924, and until this happens, the State-guarantee is to obtain. Naturally, the suggestion that surplus earnings go to the State is rejected. The traders are, of course, mainly concerned in seeing that they secure adequate representation on the new directorates, and with the question of the fixing of rates. Mr. Thomas, the leader of the railwaymen, has announced that the men intend to adhere to the original Government proposals, insofar as these gave them the promise of representation.

The problem of dealing with the surplus stocks of wool, which are estimated by the Ministry of Munitions at some £ 60 millions has attracted a good deal of attention. In addition to the proposal that the British Government should turn over these stocks to a new Anglo-Australian consortium, which should be converted into a joint stock company, and run a joint account with the Government, there is the proposal that the wool be turned over to the ordinary trade channels for disposal.

The „Times” suggests that this latter method must meet with the criticism that it will tend to cause a slump in prices, whilst the new company will be attacked on the ground that it will try to keep prices up. Of these criticisms, the latter would seem to possess more validity: it is difficult, to see how these enormous stocks are to be got rid of except at a loss, the world position being what it is. Any attempt to carry over these stocks from year to year until conditions have been completely restored is impossible, and buyers simply will not buy at present if they think that by holding off they will lower rates still more in the future.

The trade agreement with Russia seems further off than ever: the papers report a „deadlock”. The latest report is to the effect that the British Govern-

ment is seeking to impose on the Soviet Authorities a guarantee that individual Russians will not indulge in propaganda here: whilst earlier this week M. Krassin complained in a communiqué to the press that the attitude of the Russian Government was being wilfully misrepresented. The Russian Government was not asking for new terms, nor did it refuse to discuss new demands. All that it desired was that new demands should be separately dealt with, apart, presumably, from the original group of trade questions. The question of the debt has, it would seem, receded into the background, and political issues are once again responsible for delay. The „Times” represents the British Government as taking up an attitude of complete firmness: it has announced its terms, and will not alter them. One does not know quite what to make of all this: probably both sides are under the impression that the other wants trade so badly that it is prepared to give in. The recent defeats of the opponents of Soviet rule has altered public opinion to some extent: and there will be considerable disappointment if at long last nothing happens. With unemployment growing, the Government cannot afford to disregard adverse comment.

The economy campaign continues, but the Government has on the whole come out of last week's parliamentary contest much better than one would have thought. Meanwhile the House of Lords has seriously interfered with the Housing and agricultural policies of the Government. The Federation of British Industries has had another interview with the Chancellor of the Exchequer, and the impression appears to prevail that the Excess Profits Tax will disappear. As a matter of fact, some business men will have reason to bless the fact that the tax was not abolished before this, for they will be able to reclaim sums, and these sums in the aggregate must amount to great totals. The next step which the Federation is pressing for is such a reduction in expenditure as will make the imposition of fresh taxation in place of the Profits Tax unnecessary.

The Floating Debt position this week is as follows:

	Dec. 11/20	Increase or decrease on previous week
Ways and Means Advances:		
Advances by		
Bank of England.. £	50,000,000	£ 14,750,000 decrease
Adv. by Gov. Departm. „	210,264,000	„ 6,600,000 increase
Treasury Bills Outst. „	1,137,604,000	„ 10,875,000 increase
Totals..... £	1,397,868,000	„ 2,725,000 increase

Sir Drummond Fraser, the well-known Manchester banker and statistician, has been discussing the problem of the maturing debt at the Royal Statistical Society this week, and proposed to meet the situation by the continuation of what has become known as continuous borrowing. The stock offered is to fund the short dated floating debt: in order to make the new bonds attractive, the sinking fund repayments are to be reduced to one-half per cent per annum, instead of the present three per cent, thus investors can reckon on capital appreciation in more remote times. The proposals find little favour in the Manchester Guardian, and the „Times” has also condemned the scheme in a leading article as lacking any of the elements of success.

The Stock Exchange this week has been having a bad time with heavy selling pressure and the oil market has seen a considerable marking down of some favourite stocks. War loans have reached a new minimum level. Industrial securities in some cases are strikingly below the 1919 level. People with a little money to spare should be able to reap a harvest by judicious buying at present: the trouble is that most people have no money, and the uncertainty is giving industrials rather a bad name.

The Dye Bill is nearing its final stage: and the obstruction to its passage in Committee was not very

succesful. A proposal to restrict the profits to 8 per cent was defeated on the ground that the government passed the prospectus and thus it would be a breach of faith to fix a maximum profit now. Fortunate shareholders!

Naturally the Labour Press is making some pointed comments on this attitude. The proposal to abolish dual control of the Stock Exchange was defeated this week by a large majority. The flood of new issues has stopped for the time being: in view of some recent results this is not surprising, and it will be interesting to see what the level of underwriting commissions will amount to, if the financial position does not improve.

The government has consented to modify the *Gold and Silver Bill*, and the measure will now automatically cease to operate on December 31-1925, unless of course, an amending bill is passed before that time. Mr. Baldwin's speech in Committee showed how far we have travelled from pre-war days. He did not seem aware that so long as gold is only exportable under license, it makes not the slightest difference whether the paper currency is convertible or not, for, as regards internal payments, paper will serve just as well, and any suspicion that gold once imported, cannot be re-exported, will simply mean that gold will not come here at all. South African gold has in fact been exempted from the agreement, and so also has Nigerian gold.

The currency situation shows a further expansion this week, but this is probably only a seasonal increase and possesses no special significance. *The Bank Return* is as under:

Public Deposits	£ 3.023.412	decrease.
Other Deposits	412.872	"
Government Securities	3.585.000	"
Other Securities	26.873	"
Reserve	108.686	"
Circulation	825.335	"
Coin and Bullion	934.021	"

The reserve ratio has improved by one-quarter per cent, and now stands at 9½ per cent.

The Currency Return shows a much greater rise than this: the outstanding circulation has increased by £ 4.912.209 to £ 356.375.981.

DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer treft men aan het gebruikelijke overzicht met bijlagen van de opbrengst der Rijksmiddelen over de maand November 1920, vergeleken met de overeenkomstige cijfers van November 1919.

De oorlogswinst- en verdedigingsbelastingen brachten tot dusver in totaal op f 854.219.548,—, waarvan f 639.533.842,— op rekening komt van eerstgenoemde heffing.

Met inbegrip van de opcenten ten behoeve van het Leeningfonds — behalve die op den suikeraccijns, welke geene verzwareing van belastingdruk medebrachten — is in totaal een som van f 1.037.789.838,— ontvangen uit belastingheffing, die haren grond vindt in de buitengewone omstandigheden.

De gewone middelen brachten in de afgelopen maand f 38.420.557,— op, tegen f 33.395.207,— in November 1919 en vertoonden mitsdien een vooruitgang van f 5.025.350.—

De opbrengst in de eerste 10 maanden overtrof de raming met f 102.021.355,—, terwijl de opbrengst in November 1920 de raming met f 12.617.515,— overtrof.

Tot dusver overtrof de opbrengst de raming dus met f 114.638.870,—.

Tot dit gunstig resultaat droegen, behalve de grondbelasting, de personeele belasting, de zoutaccijns en de belasting op speelkaarten, alle middelen bij en in het bijzonder de inkomstenbelasting, de dividend- en tantiëmebelasting, de gedistilleerdaccijns, de registratierechten en de invoerrechten.

Tot de hogere opbrengst van November 1920, in vergelijking met November 1919, droegen alle middelen bij, behalve de grondbelasting, de accijnsen op wijn, gedistilleerd en zout, de registratie- en successierechten, de belasting op gouden en zilveren werken en de Staatsloterij.

De hogere opbrengst van de personeele belasting is waarschijnlijk een inhalen van achterstand. Dit blijkt uit een vergelijking van de totale opbrengst dier belasting in de eerste elf maanden van 1920 met die in de overeenkomstige maanden van 1919. Niettegenstaande de herschatting volgens hoogerem maatstaf van mobilair en huurwaarde en het ruimer vloeien van dit middel in November 1920 is de totale opbrengst van de personeele belasting in de eerste elf maanden van 1920 ruim f 1.915.000,— geringer dan in de overeenkomstige maanden van 1919.

De hogere opbrengst van de inkomsten- en vermogensbelasting is ten deele een gevolg van de met ingang van 1 Mei 1919 in werking getreden tariefsverhogingen, ingevolge de wetten van 11 April 1919 (Staatsbladen Nos. 169 en 170), die in November 1919 haren invloed nog slechts in geringe mate deden gevoelen. Hierbij moet in aanmerking worden genomen, dat de aanslagen, welke de hooge inkomens betreffen, in het algemeen later worden vastgesteld, daar voor die aanslagen de medewerking van de ambtenaren der vermogensbelasting noodig is; deze aanslagen hebben in de afgelopen maand hun invloed doen gelden.

Ook bij de beoordeeling van de ontvangsten uit deze twee belastingen, dient in het oog te worden gehouden dat geleidelijk een vluggere aanslagregeling mogelijk wordt, zoodat voorzichtigheid is geboden bij de vergelijking van de opbrengst dezer middelen in het loopende en in het vorig jaar.

De meerdere opbrengst van de dividend- en tantiëmebelasting hangt vermoedelijk samen met de hogere uitkeeringen, die op het sterke reserveeren der oorlogsjaren volgden.

De stijging in opbrengst van den suikeraccijns houdt mede verband met het ruimer inslaan door grossiers en winkeliers als gevolg van de dalende suikerprijzen; die van den bieraccijns met een ruimere beschikbaarheid van grondstoffen.

De hogere opbrengst van het zegelrecht houdt waarschijnlijk verband met de talrijke uitgaven van gemeentelijke obligaties en andere fondsen.

De stijging in de opbrengst der invoerrechten, van het statistiekrecht en de loodsgelden hangt samen met de grootere invoeren.

De lagere opbrengst van den zoutaccijns is een gevolg van het toenemend verbruik van het — door de lage valuta — goedkoopere buitenlandsch zout, waarover wel invoerrecht, doch geen accijns is verschuldigd.

De sterke achteruitgang in opbrengst van het registratierecht is vermoedelijk een gevolg van een vermindering van de overgangen van vast goed en van de emissies van aandelen in de naamlooze vennootschappen.

AANTEKENING.

De Meelexport van Amerika. — In verband met het artikel van Mr. J. van Loon op pag. 1022 van dezen jaargang wordt hieronder overgenomen het slot van een mededeeling in het jongste no. van Handelsberichten van ass. Handelsattaché Grata ma te Washington over den Shipping Board, waaruit blijkt, dat de actie van de meelfabrikanten tegen de differentieele vrachttarieven voor granen en meel haar uitwerking niet heeft gemist.

Na eenige moeilijkheden van den Board in zake de vrachtenconferenties te hebben opgesomd, gaat de mededeeling als volgt verder:

„Ten slotte heeft de verlagings voor de vracht van meel de „United Kingdom Freight conference” ernstig in gevaar gebracht. De „Shipping-Board” was hier wel geen lid van,

maar stond er toch in zeer nauw verband mede. De onverwachte verlaging heeft dan ook een heftig protest veroorzaakt van de Engelsche maatschappijen, die beweerden dat dit geheel tegen alle overeenkomsten inging, waar de afgesproken tarieven hooger waren; toch hebben zij zich aan de „Shipping-Board”-vracht moeten aanpassen. Op aandrang van de groote meelfabrieken heeft de „Shipping-Board” n.l. de extra vracht van meel bovèn graan teruggebracht van 25 cent op 5 cent, een zuiver protectionistische maatregel. De vracht is nu 40 cents per lbs. voor graan en 45 cent voor meel in zakken, vroeger was het verschil 40 cent tegenover 80 cent soms. De belanghebbenden bij maïsmeel zijn onmiddellijk een dergelijke actie begonnen. Beweerd wordt, dat het gebruikte middel niet veel zal helpen, daar de scheepvaartmaatschappijen alle mogelijke moeite zullen doen om te ontkomen aan het vervoer van meel, waar de 5 cent niet opweegt tegen al de extra-kosten en de grootere risico voor bederf.”

BOEKAANKONDIGING.

„*Valuta und Finanznot in Deutschland*”, Prof. Dr. Julius Wolf. („*Finanz- und Volkswirtschaftliche Zeitfragen*” 69. Heft). Verlag Ferdinand Enke, Stuttgart, October 1920.

Onder de tallooze boeken en brochures, waarin de tegenwoordige toestanden in Duitschland tot onderwerp van bespreking, critiek en voorstellen tot verbetering worden gemaakt, zal aan de bovengenoemde brochure van Prof. Wolf zeer zeker een bijzondere plaats moeten worden toegekend. Zij trekt in buitengewone mate de aandacht van den lezer, omdat zij tot de weinige geschriften behoort, die naast een heldere uiteenzetting van de feiten nochtans een eigen oordeel van den schrijver weergeven, zonder door een teveel aan persoonlijke interpretatie bij den lezer een zeker wantrouwen ten opzichte van de objectiviteit op te wekken. De schrijfrant van Wolf is voorts zeer helder, kort en zakelijk, zoodat de brochure een inderdaad indrukwekkend geheel vormt.

Over het bovengenoemde onderwerp heeft Prof. Wolf in Juli 1920 voor den „Verein der deutschen Zuckerindustrie” een voordracht gehouden, welke hij later in den vorm van korte aantekeningen heeft bijgewerkt tot October 1920 en in brochurevorm gepubliceerd. Bij de bespreking der oorzaken, welke tot den buitengewoon ongunstigen stand van den Duitschen wisselkoers hebben geleid, vat hij deze samen in drie groepen, ten eerste de zoogenaamde psychologische factoren, ten tweede den invloed van de ongunstige ontwikkeling der Deutsche betalingsbalans en ten slotte den omvang der creatie van circulatiemiddelen; gedurende den oorlog en de eerste maanden na de revolutie in Duitschland heeft de factor sub 1 vermeld een overwegende rol gespeeld, terwijl in den tegenwoordigen tijd de invloed der betalingsbalans en der steeds toenemende inflatie alsmede de werking der buitenlandsche valuta-speculatie de ontwikkeling van den Markenkoers bepalen.

Schrijver wijdt een hoofdstuk aan de groote daling van den Duitschen wisselkoers in het jaar 1919, welk verschijnsel, behalve aan de reeds genoemde factoren, ook aan de enorme „Kapitalflucht” naar het buitenland en aan de eenzijdige ontwikkeling van het handelsverkeer tengevolge van het „Loch im Westen” moet worden toegeschreven.

De bespreking der Deutsche staatsfinanciën behoort tot de meest interessante en indrukwekkende hoofdstukken van het geschrift, omdat zij een schel licht werpt op de gevaren der staatsfinanciering en aantoot hoe deze, indien zij eenmaal het hellend vlak heeft betreden, door den drang der omstandigheden wordt medegesleurd. Zoo wordt dit hoofdstuk feitelijk een dringende waarschuwing aan de regeeringen van alle landen — het onze niet uitgezonderd — wier staatsfinanciering zich op den verkeerden weg bevindt en die zich in dit opzicht slechts van elkander onderscheiden door de meer of minder groote vorderingen,

welke dit proces tot nu toe heeft gemaakt. De cijfers, waarmede Prof. Wolf zijn betoog toelicht, zijn, om zijn eigen woorden te bezigen, inderdaad „von tragischer Grösse”; de gezamenlijke schuld van het Rijk, de Staten en de Gemeenten schat hij einde Juli 1920 op een bedrag van ca. M. 270 milliard, het totaal der uitgaven voor het loopende jaar wordt door hem begroot op M. 75 à 80 milliard, terwijl de inkomsten op ongeveer M. 40 milliard kunnen worden aangenomen, zoodat een ongedekt deficit blijft van M. 35 à 40 milliard!

Wat de mogelijkheid aangaat dit geweldige deficit te dekken, komt schr., een deskundige op het gebied van belastingwezen, tot de conclusie, dat de directe belastingen reeds hun maximum hebben bereikt; ten opzichte van de indirecte belastingen acht hij daarentegen eene verdere uitbreiding en ten deele zelfs eene verhooging op zichzelf niet onmogelijk; men dient hierbij echter in aanmerking te nemen, dat de sociaal-democratische partij zich ten sterkste tegen dergelijke maatregelen zal verzetten. Van eene algeheele socialiseering van het economisch leven in Duitschland verwacht hij in het algemeen slechts „Irrationalisierung”; z.i. bestaat echter de mogelijkheid per jaar eenige milliarden te besparen door eene „wohldurchdachte Planwirtschaft, eine Durchorganisierung der individualistischen Wirtschaft”. Ons is de bedoeling van den schr. in deze niet geheel duidelijk, vooral omdat dit idee niet nader door hem wordt gedefinieerd of uitgewerkt; ¹⁾ indien hij daarmede een organisatie van particuliere bedrijven van hoogerhand wil bepleiten, dan zouden wij volgens onze meening te doen hebben met een zwak punt in het betoog van den heer Wolf, wellicht het eenige zwakke punt, dat men in zijn brochure zal aantreffen.

Het grootste resultaat verwacht Prof. Wolf echter van eene verlenging van den arbeidsduur, welke in het belang van het volk als noodzakelijk moet worden beschouwd: „den arbeitenden Klassen selbst muss die Einsicht kommen, und sie müssen in ihrem eigenen Interesse den Schluss daraus ziehen, dass den Achtstundentag wohl ein reiches Land sich gestatten darf, aber nicht eines, das am Bettelstab einhergeht.”

Met betrekking tot de plannen van Mr. Vissering tot herstel van het geldwezen door schepping van een nieuw betaalmiddel, de goud-notes, hetwelk naast het in omloop zijnde papiergeld zou circuleeren zonder vaste waardeverhouding tusschen de beide geldsoorten, zet Prof. Wolf uiteen, dat hij ook van dit plan geen definitieve oplossing van het geldvraagstuk verwacht. Hij acht de waarschijnlijkheid van een verdere daling van den Duitschen wisselkoers groot, zoolang de emissie van papiergeld steeds grootere afmetingen aanneemt. Desniettemin beschouwt hij de voorstellen van den heer Vissering naast die van Prof. Landesberger als de meest belangrijke, welke op dit gebied tot nu toe werden gedaan; hij haalt in dit verband een uittaling van den bekenden schrijver Otto Heyn (Nürnberg) aan, waarin wordt gezegd; „Trotzdem (niettegenstaande de bezwaren, welke tegen de plannen van Mr. Vissering kunnen worden geopperd) sollten wir in eine sorgfältige Prüfung dieses Planes eintreten. Vielleicht gelangen wir dann doch zu dem Ergebnis, dass wir, unter dem Zwange der Notwendigkeit handelend, am besten tun, den Visseringschen Vorschlag zur Ausführung zu bringen.”

In een zeer belangrijk hoofdstuk geeft Wolf eene uiteenzetting van de stijging van het prijsniveau in

¹⁾ Het is niet onmogelijk, dat schr. hiermede doelt op de werkzaamheden van de „Normalisierungskommission” voor de Deutsche industrie welke, onder medewerking van de industrieelen zelf, voor alle artikelen „Normenblätter” vaststelt, welke later voor alle producenten in Duitschland verplicht worden gesteld, zoodat slechts de in deze „Normenblätter” vastgestelde typen van een bepaald artikel mogen worden gefabriceerd. Het behoeft geen betoog, dat in deze richting voor de Deutsche industrie zeer veel zal kunnen worden bereikt.

Duitschland en de daaruit voortspruitende verhooging der arbeidsloonen, waarbij vooral gewezen wordt op de steeds verder gaande „Verelendung” der intellectueele klasse.

Ten opzichte van de toekomst van het geldwezen blijkt Prof. Wolf in hooge mate pessimistisch gestemd te zijn en hij waarschuwt dan ook het Duitsche volk voor illusies en wijst er op, dat het moet leeren de oogen niet te sluiten voor de onverbiddelijke feiten en vóór alles moet inzien, dat „...kein deus ex machina wird kommen um Deutschland zu retten, kein Wilson, nicht Amerika, noch sonst jemand, wenn es sich nicht selbst rettet.... Auf die Dauer gibt es keinen anderen Rettungsweg als Arbeit, Organisation und Fasten!”

v. d. H.

ONTVANGEN:

De samenstelling en betekenis van indexcijfers en hoe zij ook voor Nederlandsch-Indië van betekenis kunnen worden, door J. van Gelderen, No. 1 der Mededeelingen van het Statistisch Bureau van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel. Buitenzorg 1920.

Hout, weekblad voor Houthandel en Houtbewerking. No. 1. Uitgever J. Moorman, Den Haag.

Dit nieuwe weekblad, gewijd aan Houthandel en Houtbewerking, is tevens orgaan van den Nederlandschen Houtbond, de Nederlandsche Vereeniging van Werkgevers in het Kuipers- en Kistenmakersbedrijf en de Nederlandsche Vereeniging van Fabrikanten van Timmerwerken. Naast het officieele vereenigingsnieuws van den Houtbond in zake den strijd tegen de C. B. V., bevat het eerste nummer o.m. overzichten van de houtmarkt in binnen- en buitenland, van de vrachtenmarkt en het begin van een beschouwing van Prof. te Wechel over „Hout als object voor wetenschappelijk onderzoek.”

Handelsregister en Kamers van Koophandel, No. 2 der „Verslagen en Mededeelingen” van de Afdeling Handel van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel. 's-Gravenhage 1920.

MAANDCIJFERS.

OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN.

(In Guldens).

	November 1920	Sedert 1 Januari 1920	Overeenkomstige periode 1919
Directe belastingen.			
Grondbelasting	1.446.535	15.471.257	15.416.343
Personeele belasting ..	2.699.406	14.190.606	13.594.097
Inkomstenbelasting ..	5.863.166	79.986.039	47.216.507
Dividend- en tantièmebelasting	4.116.852	22.115.017	9.933.092
Vermogensbelasting ..	1.009.134	11.147.552	6.407.596
Accijnzen.			
Suiker	2.806.710	33.012.407	33.695.244
Wijn	34.600	1.331.128	872.765
Gedistilleerd	4.333.104	43.894.403	33.772.997
Zout	138.215	1.780.803	1.414.434
Bier	315.617	2.787.565	1.280.161
Geslacht	1.355.281	13.353.553	12.672.836
Belast. op speelkaarten	8.850	126.149	—
Indirecte belastingen.			
Zegelrechten	2.223.140	23.048.298	18.653.857
Registratierechten	3.750.890	49.895.897	34.993.245
Successierechten	3.247.068	30.087.001	30.784.099
Invoerrechten	3.728.837	43.451.697	25.532.534
Gouden en zilveren werken			
Belasting	85.683	839.128	832.378
Essaailoon	192	1.038	781
Statistiekrecht	393.242	4.777.416	3.840.145
Mijnen	175.343	1.068.494	484.729
Domeinen	468.680	3.497.289	3.265.448
Staatsloterij	9.056	676.265	634.612
Jacht en visscherij	4.572	279.514	275.323
Loods gelden	206.384	1.653.813	1.150.023
Totaal	38.420.557	398.472.329	296.723.246

OPOCENTEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

	November 1920	Sedert 1 Januari 1920	Overeenkomstige periode 1919
Directe belastingen.			
Grondbelasting	289.405	3.098.863	3.087.433
Personeele belasting ..	528.983	2.676.832	2.458.274
Inkomstenbelasting ..	1.869.255	24.284.476	20.781.618
Vermogensbelasting ..	251.155	2.791.591	2.364.786
Dividend- en tantièmebelasting	1.358.561	7.297.956	3.277.920
Accijnzen.			
Suiker	561.342	6.602.481	6.739.049
Wijn	6.920	266.226	174.553
Gedist. (binn.- en buitl.)	433.310	4.389.440	3.377.300
Indirecte belastingen.			
Zegelrecht van buitl. eff.	18.686	396.266	585.872
Registratierechten	—	6	484
Totaal	5.317.617	51.804.137	42.847.289

BELASTINGEN IN VERBAND MET DE BUITENGEWONE OMSTANDIGHEDEN.

	November 1920	Sedert 1 Januari 1920
Oorlogswinstbelasting	12.504.401	143.702.016
Verdedigingsbelasting Ia	303.243	3.352.951
Verdedigingsbelasting Ib	950.502	13.777.343
Verdedigingsbelasting II	1.785.646	27.953.164
Totaal	15.543.792	188.785.474

¹⁾ Hieronder begrepen f 676.991 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissionairs in effecten, enz. (Beursbelasting). ²⁾ idem f 6.899.384. ³⁾ idem f 5.364.355.

⁴⁾ Hieronder begrepen f 123.358 volgens de wet van 26 Maart 1920 (St.bl. No. 157). ⁵⁾ idem f 276.104.

⁶⁾ Opbrengst der oorlogswinstbelasting sedert het begin der heffing f 639.533.746.—

PRODUCTIE DER KOLENMIJNEN. *)

(Ontleend aan „Maandschrift Centraal Bureau Statistiek”)

Naam van de Mijn	September		October	
	1920	1919	1920	1919
Staatmijnen.				
Wilhelmina	48.932	42.800	49.177	45.937
Emma	77.852	49.656	80.805	53.986
Hendrik	35.525	24.320	39.455	29.234
Totaal	162.309	116.776	169.437	129.157
Particul. mijnen.				
Domaniale mijn ..	48.638	39.660	49.699	46.155
Mijn Laura en Vereeniging	49.369	40.910	49.389	45.072
Oranje-Nassau mijnen	74.392	63.628	75.912	67.728
Mijn Willem Sophie	21.990	15.450	22.520	16.305
Totaal	194.389	159.648	197.520	175.260
Totaal generaal	356.698	276.424	366.957	304.417

*) In tonnen.

Het „Maandschrift” teekent bij de cijfers aan: Evenals in vorige afleveringen zijn in de cijfers niet begrepen de hoeveelheden geproduceerd kolensliik. Deze bedroegen voor alle mijnen te zamen in het jaar 1919 blijkens het onlangs verschenen verslag over dat jaar, 138.518 ton en in de maanden Januari t/m. October 1920 in totaal 141.860 ton.

Zooals uit deze cijfers blijkt, houdt de toeneming van de productie der steenkolenmijnen aan en werd in October 1920 meer geproduceerd dan in elk der voorgaande maanden. In duizendtallen tonnen bedroeg de gemiddelde maandelijksche productie in 1920 (t/m. October) 321 en in 1919 283.

HANDELSBEWEGING OVER DE MAAND OCTOBER 1920

(volgens de groepen der naamlijst van goederen, opgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek.)

Groepen	Invoer		Uitvoer		Saldo Invoer		Saldo Uitvoer	
	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde	Gewicht	Waarde
	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden	K.G.	Gulden
I Dieren en dierlijke producten	20.405.468	20.266.078	47.615.504	30.050.548	—	—	27.210.036	9.784.470
II Plantaard. voortbrengselen	136.734.066	48.055.459	137.815.211	17.938.099	—	30.117.360	1.081.145	—
III Mineralen, metalen en niet in andere groepen opgenomen fabriek. daarv.	911.410.995	88.809.250	108.327.108	14.690.455	803.083.887	74.118.795	—	—
IV Meel en meelfabrieken	22.463.873	10.219.883	13.693.714	3.595.031	8.770.159	6.624.852	—	—
V Chemische producten, geneesmiddelen, verwaren en kleurstoffen	15.644.434	5.912.237	5.952.372	4.936.051	9.692.062	976.186	—	—
VI Olie, hars, was, pek, teer en distillatieproducten van teer; fabrieken van deze stoffen, n. a. g. ..	94.986.870	31.348.659	27.252.984	23.490.940	67.733.886	7.857.719	—	—
VII Hout en fabrieken van hout en dergelijke stoffen; meubelen, v.a.s.	158.519.505	21.001.927	4.661.678	1.139.292	153.857.827	19.862.635	—	—
VIII Huiden, vellen, leder en lederwerk	2.517.246	6.544.905	2.182.241	4.458.903	335.005	2.086.002	—	—
IX Garen, touw en touwwerk, weefsels en stoffen, kleedren en modewaren	6.558.321	34.360.993	3.741.191	20.293.833	2.817.130	14.067.160	—	—
X Aardewerk, porselein, pottenbakkerswerk, gebakken steen en andere kunststeen	75.990.342	2.838.692	4.383.426	994.972	71.606.916	1.843.720	—	—
XI Glas	3.103.220	1.673.498	4.586.536	1.826.304	—	—	1.483.316	152.806
XII Papier	6.480.556	5.063.379	14.806.159	5.511.579	—	—	8.325.603	448.200
XIII Voedings- en genotmiddelen, niet genoemd in de groepen I, II, IV en VI	29.529.860	23.653.134	15.860.829	13.544.646	13.669.031	10.108.488	—	—
XIV Rijtuigen, voertuigen, vaartuigen en luchtvaartuigen ..	32.156.003	12.435.890	1.304.509	1.226.749	30.851.494	11.209.141	—	—
XV Andere goederen dan gebracht onder de groepen I tot en met XIV	18.137.834	26.945.794	8.964.952	9.250.085	9.172.882	17.695.709	—	—
Totaal	1.534.638.593	339.129.778	401.148.414	152.947.487	1.133.490.179	186.182.291	—	—
Waarvan Gouden Zilver, al of niet gemunt (opgenomen in groep III)	2.175	1.787.446	25.794	4.807.049	—	—	23.619	3.019.603

OVERZICHT van de waarde van den In- en Uitvoer voor elke maand van het loopende jaar en de drie daaraan voorafgaande jaren, met uitzondering van Munt en Muntmateriaal, in guldens.

Maanden	Invoer				Uitvoer			
	1917	1918	1919	1920	1917	1918	1919	1920
Januari	115.159.177	68.009.520	75.073.388	256.207.615	74.619.462	51.437.578	41.321.453	135.932.785
Februari	71.927.189	45.903.517	106.229.028	233.591.043	61.728.903	54.372.261	44.543.205	113.309.645
Maart	75.943.200	48.897.456	148.758.852	187.916.138	68.751.001	47.372.422	52.660.723	68.210.466
April	60.390.470	35.302.563	189.565.086	203.592.812	71.320.538	30.702.241	50.827.142	99.448.337
Mei	86.189.135	35.055.767	257.009.336	298.514.162	61.926.103	35.843.354	96.168.708	170.393.137
Juni	133.786.855	30.330.163	258.183.821	345.402.373	84.585.917	23.040.469	126.270.353	179.478.445
Juli	96.712.651	47.764.858	274.264.390	314.861.366	98.699.121	35.046.826	133.623.129	177.114.162
Augustus	67.716.675	40.567.746	313.403.610	287.956.122	76.058.261	25.501.391	163.771.619	130.018.883
September	80.496.497	67.610.188	298.107.886	317.368.670	67.335.222	27.641.796	162.131.110	166.965.569
October	63.996.898	67.702.922	319.833.079	337.338.332	46.730.074	12.704.155	214.577.467	148.140.438
November	64.322.295	57.929.799	296.351.809	—	63.531.083	15.278.909	171.171.804	—
December	48.090.197	63.282.114	288.958.920	—	43.959.519	22.268.327	154.241.692	—
Totaal	964.731.239	608.356.613	2.825.739.214	2.762.748.633	819.245.204	381.209.729	1.411.308.405	1.388.011.867

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Bk.	Disc. Wissels. 4½	1 Juli '15	Zweeds. R.ksbk 7½	16 Spt. '20
	Bel. Binn. Eff. 5½	19 Oct. '20	Bk. v. Noorw. 6-6½	18 Dec. '19
	Vrsch. in R.C. 6½	19 Oct. '20	Zwits. Nat. Bk. 5	21 Aug. '19
Bk. van Engeland	7	16 Apr. '20	Belg. Nat. Bk. 5½	28 Apr. '20
Duitsche Rijksbk.	5	23 Dec. '14	Bank v. Spanje 6	4 Nov. '20
Bk. van Frankrijk	6	8 Apr. '20	Bank v. Italië 6	20 Mei '20
Oostenr. Hong. Bk.	5	12 Apr. '15	F. Res. Bk. N.Y. 6-7	4 Juni '20
Nat. Bk. v. Denem.	7	19 Apr. '20	Javasche Bank 3½	1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie				
18 Dec. '20	3 7/8	5	6 1/4	4 - 3/8	—	6-7 1)
13-18 D. '20	3 7/8	4 1/4-5	6 1/2-3/4	4 - 3/8	—	6-7
6-11 D. '20	3 3/4-7/8	4 1/2-6	6 1/2-3/4	4 - 3/8	—	6-7
29 N.-4 D. '20	4 3/4-5	4-5 1/2	6 1/2-3/4	4 - 3/8	—	6-7
15-20 D. '19	4 1/4-3/8	3 3/4-5	5 1/2	4 - 3/8	—	5-8
16-21 D. '18	3 1/4-4	2 3/4-3 1/2	3 1/2	4 - 3/8	—	3 1/2-3/4
20-24 Juli '14	3 1/8-3/16	2 1/4-3/4	2 1/4-3/4	2 1/2-1/2	2 1/4	1 1/2-2 1/2

1) Noteering van 17 Dec. 1920.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De wisselmarkt was deze week zeer bewogen en over het algemeen zeer flauw. Ponden liepen terug van 11.31 tot 11.15½ op Vrijdag, waarna een sterke reactie den koers heden weder snel op 11.26 bracht. Dollars waren nog sterker aangeboden en daalden van 3.27 tot 3.13½; heden 3.23. Met uitzondering van Skandinavië gingen de andere koersen aanvankelijk alle mee. Parijs daalde van 19.20 op 18.95, België van 20.30 op 19.90, Marken van 4.50 op 4.35. Op deze prijzen bleven de koersen echter staan en toonden eerder neiging tot stijgen. Alleen Weenen en Zwitserland bleven ook verder aangeboden, Weenen liep daarbij terug tot ca. 0.70 en bereikte hiermede een nieuw laagterecord, terwijl Zwitserland zijn agio geheel prijs moest geven en op 48.25 sloot. Van Skandinavië bleef Stockholm onveranderd. Daarentegen waren Kopenhagen en Christiania aan hevige schommelingen onderworpen, zonder dat de oorzaken waren na te gaan. Spanje iets flauwer. Pesos zeer onzeker 1.16—1.09—1.11.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen	Parijs	Berlijn	Weenen	Brussel	New York
13 Dec. 1920..	11.30	18.97½	4.37½	0.90	20.10	3.26½/4
14 " 1920..	11.25½	18.82½	4.32½	0.82½	19.92½	3.25
15 " 1920..	11.20	18.97½	4.37½	0.82½	20.—	3.22½/4
16 " 1920..	11.17	19.97½	4.35	0.70	19.97½	3.20½/4
17 " 1920..	11.16½	19.27½	4.42½	0.67½	20.20	3.15½/4
18 " 1920..	11.21	19.15	4.42½	0.67½	—	—
Laagste d. w. 1)	11.15½	18.80	4.27½	0.60	19.80	3.13½/2
Hoogste " " 1)	11.31	19.35	4.50	0.90	20.35	3.27
11 Dec. 1920..	11.30	19.25	4.47½	0.95	20.27½	3.26½/2
4 " 1920..	11.41	19.82½	4.65	1.02½	20.97½	3.27 3/4
Muntpariteit	12.10½	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48½/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave. 2) Noteering van 10 Dec. 1920.

3) Idem van 3 Dec. 1920.

Data	Stockholm	Kopenhagen	Christiana	Zwitserland	Spanje	Batavia
13 Dec. 1920	63.20	47.—	46.90	50.50	41.75	101.
14 " 1920	63.10	48.20	47.15	50.30	42.25	101
15 " 1920	63.15	48.60	47.80	49.60	42.50	101
16 " 1920	63.10	48.60	47.85	49.—	42.—	101
17 " 1920	63.02½	48.40	47.40	48.40	42.—	101
18 " 1920	63.05	48.10	47.30	48.60	41.85	101
Laagste d. w. 1)	62.90	46.90	46.90	48.—	41.50	101
Hoogste " " 1)	63.50	48.70	48.10	49.80	42.50	101
11 Dec. 1920	63.30	47.95	47.75	50.60	41.75	99½-100½
4 " 1920	63.45	45.90	45.60	51.22½	42.75	99½-100½
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in £ per £)	Zicht Parijs (in cts. per \$)	Zicht Berlijn (in ct. p. 4 Rm.)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
18 Dec. 1920	3.50.—	5.88	nom.	***
Laagste d. week	3.45.87	5.82	nom.	***
Hoogste " "	3.51.75	6.05	nom.	***
11 Dec. 1920	3.45.75	5.85	nom.	***
4 " 1920	3.46.75	5.97	nom.	***
Muntpariteit..	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 3/16

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	4 Dec. 1920	11 Dec. 1920	13-18 Dec. 1920 Laagste	18 Dec. 1920 Hoogste
Alexandrië..	Piaat. p. £	97 7/16	97 7/16	97 7/16	97 7/16
*B. Aires 1)	d. p. \$	54 3/4	55 3/4	52 7/8	55 7/8
Calcutta	£ p. rup.	1/5 3/8	1/4 13/16	1/4 7/8	1/5 3/8
Hongkong ..	id. p. \$	3/4 11/16	2/11 1/4	3/0 1/2	3/0 3/4
Liseabon	d. per Mil.	7 3/4	7 1/2	6	7 1/2
Madrid	Peset. p. £	26.82	26.80	26.40	27.10
*Montevideo 1)	d. per \$	53 7/8	56 1/4	51 1/4	55 1/2
Montreal....	\$ per £	3.96 1/2	3.99	3.98	4.15
*R.d.Janeiro.	d. per Mil.	11 1/2	11 1/16	10 7/8	11 3/16
Rome	Lires p. £	97.—	98.75	98.50	102
Shanghai ..	£ p. tael	4/5 1/8	3/10	4/0	4 3/4
Singapore ..	id. p. \$	2/3 21/32	2/3 13/16	2/3 31/32	2/3 13/16
*Valparaiso..	d. p. peso	9 13/16 3/8	10 1/32	9 13/16	10
Yokohama ..	£ per yen	2/10 7/8	2/10 7/8	2/9 3/4	2/10 3/8

* Koersen der voorgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert.

2) Noteering van 3 December.

NOTEERING VAN ZILVER.

	Noteering te Londen	te New York
18 Dec. 1920.....	41	63 3/8
11 " 1920.....	40 1/2	61 3/4
4 " 1920.....	44 1/4	69
27 Nov. 1920.....	49 1/8	76
20 Dec. 1919.....	78 1/2 1)	133 1/2
21 Dec. 1918.....	48 7/16	101 1/8
20 Juli 1914.....	24 1/16	54 1/8

1) Noteering van 19 December 1919.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 20 December 1920.

	Activa.	
Binnel. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 79.608.217,50 B.-bk. " 5.448.054,98 1/2 Ag.sch. " 102.565.627,57	f 187.621.900,05 1/2
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. f 54.572.454,—	
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.		54.572.454,—
Beleeningen op onderp.	H.-bk. f 102.681.478,21 incl. vrach. B.-bk. " 17.810.149,63 Ag.sch. " 132.896.147,42 1/2	f 253.387.775,26 1/2
Op Effecten	f 244.141.775,26 1/2	
Op Goederen en Spec.	9.246.000,—	253.387.775,26 1/2
Voorschotten a. h. Rijk		10.951.206,46
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud f 56.219.790,— Muntmat., Goud " 579.921.066,39	f 636.140.856,39
Munt, Zilver, enz.	20.952.336,36	
Muntmat., Zilver		657.093.192,75
Effecten	Bel. v. h. Res.fonds. f 4.527.738.62 1/2 id. van 1/16 v. h. kapit. " 3.836.107,87 1/2	8.363.846,—
Geb. en Meub. der Bank		3.594.000,—
Diverse rekeningen		17.926.687,11 1/2
		f 1.193.511.061,64 1/2
	Passiva.	
Kapitaal		f 20.000.000,—
Reservefonds		5.000.000,—
Bankbiljetten in omloop		1.070.487.750,—
Bankassignatiën in omloop		2.543.912,72 1/2
Rek.-Cour. Het Rijk	f —	
saldo's: Anderen	f 77.448.067,53	77.448.067,53
Diverse rekeningen		18.031.331,39
		f 1.193.511.061,64 1/2

NED. BANK 20 December 1920 (vervolg).

Beschikbaar metaalsaldo..... f 426.201.681,32
 Op de basis van $\frac{1}{2}$ metaaldekking .... „ 196.105.735,37
 Minder bedragen aan bankbiljetten in omloop
 dan waartoe de Bank gerechtigd is .. „ 2.131.008.405,—

Verschillen met den vorigen weekstaat:

	<i>Meer</i>	<i>Minder</i>
Disconto's	8.648.104,92 $\frac{1}{2}$	
Buitenlandsche wissels.....		108.034,—
Beleeningen		4.035.700,39 $\frac{1}{2}$
Goud		
Zilver	400.752,55	
Bankbiljetten		3.908.350,—
Part. Rek.-Crt. saldo's	125.280,66	

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bank- biljetten	Andere opeisbare schulden
20 Dec. 1920	636.141	20.952	1.070.488	79.992
13 „ 1920	636.141	20.552	1.074.396	79.666
6 „ 1920	636.141	20.326	1.081.064	75.870
29 Nov. 1920	636.141	20.171	1.078.032	90.169
22 „ 1920	636.141	19.937	1.063.063	96.350
20 Dec. 1919	637.329	6.761	1.032.710	102.737
21 Dec. 1918	689.923	8.381	1.057.448	95.542
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Totaal bedrag disconto's	Hieraan Schatkist- promessen rechtstreeks	Belee- ningen	Beschik- baar Metaal- saldo	Dek- kings- percen- tage
20 Dec. 1920	187.622	46.000	253.388	426.202	57
13 „ 1920	178.974	40.000	257.423	425.084	57
6 „ 1920	174.273	37.000	263.384	424.284	57
29 Nov. 1920	182.935	47.000	264.131	421.877	56
22 „ 1920	175.611	42.000	262.920	423.400	57
20 Dec. 1919	158.162	77.500	254.287	416.107	57
21 Dec. 1918	236.729	167.800	129.116	467.234	61
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 ¹⁾	75

¹⁾ Op de basis van $\frac{1}{2}$ metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	13 Dec. 1920	20 Dec. 1920
Aan schatkistpromessen, waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst	f 388.810.000,—	f 394.810.000,—
Aan schatkistbiljetten ..	„ 40.000.000,—	„ 46.000.000,—
Aan zilverbons	„ 28.035.000,—	„ 28.035.000,—
	„ 51.825.317,75	„ 50.389.257,—

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegraphisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bank- biljetten	Andere opeisb. schulden
11 Dec. 1920.....	***	***	521.000	
4 „ 1920.....	***	***	533.500	
27 Nov. 1920.....	***	***	548.000	
30 Oct. 1920.....	225.160	8.450	370.883	220.592
16 „ 1920.....	226.959	7.974	371.763	248.047
9 „ 1920.....	223.546	7.754	364.028	211.635
2 „ 1920.....	223.903	7.583	358.259	218.877
13 Dec. 1919.....	170.802	2.937	311.155	104.166
13 Nov. 1918.....	104.729	14.694	192.493	96.657
25 Juli 1914.....	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Dis- conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Belee- ningen	Diverse reke- ningen ¹⁾	Beschik- baar metaal- saldo	Dek- kings- percen- tage
11 Dec. 1920		250.000	***	***	123.500	***
4 „ 1920		273.000	***	***	127.250	***
27 Nov. 1920		288.000	***	***	122.250	***
30 Oct. 1920	28.558	29.849	136.188	36.141	115.435	39
16 „ 1920	29.584	32.207	146.961	36.985	115.108	38
9 „ 1920	29.628	34.387	139.248	25.953	115.942	40
2 „ 1920	29.276	34.690	138.544	23.405	116.210	40
13 Dec. 1919	13.628	10.790	168.890	60.233	90.870	42
30 Nov. 1918	8.772	17.778	82.115	17.994	61.693	41
25 Juli 1914	7.258	6.396	47.934	2.228	4.842	44

¹⁾ Sluitpost der activa. ²⁾ Op de basis van $\frac{1}{2}$ metaaldekking.

DE SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeisb. schulden	Disconto's	Div. reke- ningen ¹⁾
30 Oct. 1920 ..	1.053	2.171	721	1.727	480
23 „ 1920 ..	1.053	1.025	897	1.805	483
16 „ 1920 ..	1.052	2.067	898	1.804	572
9 „ 1920 ..	1.053	2.137	852	1.812	641
1 Nov. 1919 ..	1.058	1.658	1.220	1.537	497
2 Nov. 1918 ..	906	1.631	1.203	1.267	156
25 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
15 Dec. 1920	126.812	131.236	359.176	28.500	328.153
8 „ 1920	125.878	130.411	354.298	28.500	323.394
1 „ 1920	124.991	130.482	351.104	28.500	321.114
24 „ 1920	124.113	127.965	349.284	28.500	318.461
17 Dec. 1919	91.499	90.300	348.373	28.500	329.463
18 Dec. 1918	78.605	68.963	314.645	28.500	295.133
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Re-serve	Dek- kings- perc. ¹⁾
15 Dec. '20	77.123	72.207	19.401	126.070	14.025	9,64
8 „ '20	80.708	71.280	22.424	126.483	13.916	9,34
1 „ '20	93.896	75.353	21.651	142.685	12.959	7,90
24 „ '20	52.401	74.107	17.989	105.315	14.598	11,83
17 Dec. '19	68.189	76.860	21.538	125.312	19.649	13,38
18 Dec. '18	69.256	93.218	28.868	143.885	28.091	16,26
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 $\frac{1}{2}$

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposite.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassen- scheine	Circu- latie	Dek- kings- perc. ¹⁾
7 Dec. '20	1.098.454	1.091.644	20.524.898	64.684.655	33
30 Nov. '20	1.097.935	1.091.648	20.362.563	64.284.419	33
23 „ '20	1.098.709	1.091.653	19.953.307	62.592.493	34
15 „ '20	1.098.504	1.091.653	20.812.620	63.104.938	35
6 Dec. '19	1.112.598	1.091.265	9.926.549	32.460.351	34
7 Dec. '18	2.328.112	2.307.883	4.194.551	19.175.464	34
23 Juli '14	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	98

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

Data	Wissels	Rek. Crt.	Darlehenskassenscheine	
			Totaal uitgegeven	In kas bij de Reichsbank
7 Dec. 1920	49.979.083	11.561.280	32.878.700	20.480.500
30 Nov. 1920	55.574.647	17.339.931	32.806.400	20.315.600
23 „ 1920	49.722.819	13.107.372	32.407.600	19.904.600
15 „ 1920	52.558.944	16.697.864	32.528.100	20.761.900
6 Dec. 1919	32.772.612	9.688.711	23.271.100	9.896.700
7 Dec. 1918	22.160.056	10.212.227	14.406.400	4.191.200
23 Juli 1914	750.892	943.964	—	—

OOSTERRIJKSCH-HONGAARSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden Kronen.

Data	Metaal-en buitenl. goudwissels	Disc. en beleeningen	Bijz. schuld Oostenrijk en Hongarije	Bank- biljetten	Rek. Crt. saldo
15 Nov. '20	325.730	37.782.521	32.954.000	74.121.378	9.497.833
31 Oct. '20	321.121	36.474.610	32.954.000	72.902.605	9.930.245
7 Feb. '20	290.428	19.251.400	32.954.000	56.994.022	6.057.646
31 Jan. '20	291.083	19.162.543	32.954.000	56.772.802	6.220.536
15 Nov. '19	325.097	14.742.052	32.954.000	50.582.595	7.235.850
23 Juli '14	1.589.267	954.356	—	2.159.759	291.270

¹⁾ waarvan 222.669 goud, 46.598 buitenlandsche goudwissels en 56.463 munt en muntmateriaal zilver.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden franca.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. a/d. Staat
16 Dec. '20	5.499.045	1.948.367	264.468	592.438	26.600.000
9 " '20	5.498.063	1.948.367	265.589	598.210	26.600.000
2 " '20	5.495.109	1.948.367	259.212	596.604	26.600.000
25 Nov. '20	5.491.697	1.948.367	264.856	599.212	26.600.000
18 Dec. '19	5.577.925	1.978.278	272.160	796.711	25.600.000
19 Dec. '18	5.473.452	2.037.108	318.501	1.285.748	16.400.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Crt. Particulieren	Rek. Crt. Staat
	3.255.933	415.819	2.196.063	37.509.197	3.542.463	110.075
	3.337.909	418.049	2.163.838	37.920.306	3.863.326	152.881
	3.455.111	423.184	2.026.006	38.573.306	3.921.866	110.510
	3.279.519	428.003	2.018.453	38.806.733	3.639.893	287.335
	1.194.308	631.040	1.397.497	37.378.432	3.182.251	82.179
	971.916	1.031.798	1.204.328	29.271.424	2.451.677	41.378
	1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden franca.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleening van buitenl. vorder.	Beleening van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleening.	Circulatie	Rek. Crt. partic.
16 Dec. '20	323.790	84.653	480.000	738.623	6.005.529	1.008.768
9 " '20	323.122	84.653	480.000	759.176	5.965.604	1.046.814
2 " '20	336.619	84.653	480.000	773.256	5.931.621	1.015.241
25 Nov. '20	350.752	84.653	480.000	764.184	5.845.802	1.081.964
18 Dec. '19	349.610	84.955	480.000	426.883	4.695.708	2.142.639

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. 1 Notes in circulatie %
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buitenl.		
19 Nov. '20	2.008.110	1.362.863	74.303	172.118	3.307.435
12 " '20	2.008.678	1.352.545	77.244	171.333	3.328.985
5 " '20	2.001.673	1.331.473	77.514	168.056	3.354.180
29 Oct. '20	2.003.320	1.347.622	74.686	164.718	3.351.303
21 Nov. '19	2.119.315	1.284.561	142.195	67.657	2.817.173
22 Nov. '18	2.060.065	1.247.046	5.829	55.992	2.555.215

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Algem. Dekking perc. 1)	Percent. Gouddekking circul. 2)
19 Nov. '20	2.948.601	2.437.164	98.929	44,1	48,6
12 " '20	3.072.604	2.447.041	98.847	43,6	47,9
5 " '20	3.126.594	2.482.883	97.824	43,0	47,0
29 Oct. '20	3.099.672	2.417.529	97.753	43,1	47,2
21 Nov. '19	2.604.680	2.847.088	86.885	46,9	54,7
22 Nov. '18	2.078.219	2.451.782	80.025	50,5	60,5

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's. 2) Na aftrek van 35 pCt. der totale dekkingsmiddelen als dekking voor de netto deposito's.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
12 Nov. '20	825	16.837.672	1.369.928	13.962.410	2.809.940
5 " '20	823	16.952.336	1.335.235	14.057.981	2.816.595
29 Oct. '20	823	17.017.416	1.365.222	14.051.625	2.805.247
22 " '20	823	17.101.060	1.333.215	14.469.628	2.814.559
14 Nov. '19	790	13.561.912	1.428.223	14.017.161	2.293.139
15 Nov. '18	753	13.917.244	1.183.856	11.972.771	1.443.510

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele naar wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 20 December 1920.

De economische crisis breidt zich nog steeds uit als een olievlek op papier: het eene land na het andere wordt er door aangegrepen en overal ziet men de gebeurtenissen zich in dezelfde volgorde voltrekken. Eerst komt de stagnatie in den afzet en toeneming van faillissementen in handel en in industrie, dan opeenhooping van voorraden aan grondstoffen en bewerkte artikelen, vervolgens werkloosheid. Vooral in de Vereenigde Staten heeft de crisis reeds ver om zich heen gegrepen en men gelooft daar te lande niet eens, dat men reeds aan het einde van den lijdensweg is gekomen. Integendeel is het in verschillende serieuze kringen zonder omwegen uitgesproken, dat men eerst aan den aanvang van een ver om-zich-heen grijpende beweging staat, die als doel heeft het weder eenigszins in normalen toestand brengen van het wereldverkeer, productie en consumptie zich beter aan elkaar te doen aanpassen en uit dien hoofde dus allééens toe te juichen is, doch die de enkelingen zwaar kan treffen door de plotselinge situaties, waarin zij geplaatst worden. Het langzame verloop van de in-zich-zelf noodzakelijke redresseering der tot nu toe abnormale toestanden wordt echter onmogelijk gemaakt doordat van één der werkzaamste middelen tot verlaging van het algemeene prijsniveau, t.w. loonsvermindering, geen gebruik kan worden gemaakt, waardoor de fabrieken wel tot sluiting worden gedwongen en het geheele economische leven wordt ontvriest.

Het is dan ook niet te verwonderen, dat de beurs te Wall Street nog geenerlei teken van verbetering heeft getoond. Wel is op sommige dagen een herstel ingetreden, dat echter zeer spoedig te niet werd gedaan door de reacties op de volgende dagen. Het éénige goede hier is mog, dat de geldmarkt ruim blijft en dat dus naast de crisis in handel, industrie en beurswezen, geen geldcrisis dreigende is.

Waar de Amerikaansche markt in de laatste jaren aan betekenis heeft gewonnen, spreekt het vanzelf, dat de houding aan de beurs te New York gereede weerspiegeling vindt in de handels-centra van het oude Europa, vooral omdat hier geen factoren gevonden kunnen worden, die als tegenwicht tegen de pessimistische beschouwingen van de overzijde van den Oceaan kunnen gelden. Integendeel is de toestand b.v. voor London nog demoraliseerder, dat daar ter plaatse de situatie op de geldmarkt geenszins bevredigend kan worden genoemd. Wel is het dekkingspercentage van de Bank of England iets beter geworden, doch de rentevoet in de vrije markt blijft toch altijd nog te hoog, in vergelijking met dezelfde periode in vroegere jaren. Nu de belastingen vermoedelijk veel minder zullen gaan opbrengen door de malaise in het zakenleven en de Duitsche concurrentie zich op de wereldmarkt scherper dan ooit doet gevoelen (hiertoe in staat gesteld door den lagen stand van het Duitsche betaalmiddel) ziet men de toekomst aan de Thames vrij donker in, althans voor de eerste tijden. Verkoop overheerschen hier dan ook den algemeenen handel en drukken hun stempel op de houding van de beurs.

Te Parijs is het al niet veel beter gesteld. Wel is waar is hier voor buitenlandsche fondsen een kleine verbetering te ontdekken, doch dit is alleen toe te schrijven aan de rijzing der buitenlandsche deviezen, hetgeen voor Frankrijk zelve geen gunstig verschijnsel kan worden genoemd. Eenigermate zou de beurs nog wel de keerzijde van deze medaille in aanmerking genomen hebben, n.l. de mogelijkheid van grooteren export door de Fransche industrie en den Franschen handel bij een verdere daling van het Fransche ruilmiddel, ware het niet, dat ook hier de concurrentie van den vroegeren vijand het noodzakelijk zou maken den koers der Franc zoodanig te doen reageeren, dat het eenzijdige voordeel van grooteren export vrij problematiek zou worden.

Doch ook te Berlijn is de tendens bepaald ongunstig geweest. De besluiten van de Brusselsche conferentie zijn te vaag, dan dat zij voor Duitschlands toekomst eenig gewicht in de schaal kunnen leggen. En ook bij onze Oostelijke burenen ondervindt men de gevolgen van de roekelooze prijsoprijvingen gedurende den oorlog. Nu de koopkracht in het buitenland geheel uitgeput raakt en de van het buitenland komende grondstoffen nog steeds met buitengewoon hooge prijzen moeten worden gekocht, is ook hier in verschillende bedrijfstakken een crisis ontstaan, die vooral te Hamburg haar centrum heeft gevonden. Men vreest, dat de storingen in het zakenleven veel verder om zich heen zullen grijpen en wat dit beteekent voor een beurs, waar iedere verbetering in eenigen tak van industrie, iedere uitbreiding van onderneming of fabriek onmiddellijk ter beurze is omgezet in koersstijgingen van honderden procenten, behoeft geen nader betoog. De stemming is dan ook gedeceideerd zwak te noemen en waar geen al te groote verkoopdrang

bestaat, geeft men toch de voorkeur aan een periode van afwachten.

De beurs te Weenen vertoont alle verschijnselen van die van een land, dat in uitersten nood verkeert, m.a.w. de koers-stijgingen zijn hier aan de orde van den dag. Hoe meer schulden de staat maakt, noodgedwongen, (alleen de broodvoorziening komt de Regeering thans op 57 Kronen per kilogram te staan) hoe heftiger de valuta in het buitenland dus daalt, hoe meer gelegenheid er komt voor buitenlandsche belanghebbenden om bankinstellingen, fabrieken, handels-ondernemingen, enz. op te koop door middel van het verkrijgen der aandelen ter beurze. Door deze buitenlandsche aankopen is bovendien het materiaal in Duitsch-Oostenrijk uitermate schaarsch geworden, hetgeen op zich zelve reeds aanleiding tot scherpe koersverbetering wordt. Buitengewoon opvallend zijn in den laatsten tijd weder de aankopen van aandelen Lombarden. Behalve door de schaarschte aan materiaal wordt de rijzing nog in de hand gewerkt door het gebrek aan crediet, binnen-zoo wel als buitenlandsch crediet. Geld als handelsvoorschot is bijna niet te krijgen; daarentegen is het door de mentaliteit van het publiek gemakkelijk geworden nieuwe aandelen onder te brengen, waarbij dan claims, e.d. worden verstrekt. Die nieuwe aandelen vinden dan gewoonlijk na korteren of langeren tijd ook weer hun weg naar het buitenland, doch inmiddels heeft de beurs weder gelegenheid gevonden tot eene hausse-manipulatie in de betrokken fondsen. Voor overheerschen van vreemde invloeden vreest men in Oostenrijk niet; men kan trouwens niet buiten de vreemde hulp. Hierdoor is het ook verklaarbaar, dat het creëren van preferente aandelen met meervoudig kiesrecht (zoals in Duitschland aan de orde van den dag is) te Weenen niet voorkomt. Daarentegen geschiedt het vaak, dat de controle over een onderneming in andere handen overgaat, omdat het bij de betrekkelijk geringe sommen, die hiervoor noodig zijn, gemakkelijk valt, een dergelijke operatie ter beurze te effectueeren. Het geheele beeld van de beurs te Weenen is echter een van verwording en van inflatie in de uiterste mate

Te onzent is het verloop der markt gedurende de achter ons liggende dagen zeer nerveus geweest; in sommige gevallen is echter een gedeedeerd betere stemming op te merken. Voor de rubriek der *staatsfondsen* geldt dit zelfs ook, doch dit is vermoedelijk hieraan toe te schrijven, dat, waar toch in zekere mate geld vrijgekomen is door de liquidaties van de jongste weken, dit voorloopig kanalen zoekt op de afdeling voor binnenlandsche beleggingen en staatsfondsen op dit oogenblik door het lage niveau aantrekkelijk genoemd mogen worden.

Voor buitenlandsche soorten bestond overwegend aanbod, hoewel de variaties hier toch beperkt bleven.

	14 Dec.	17 Dec.	20 Dec.	Rijzing of daling.
5 % Ned. W. Sch. 1918	81 ¹ / ₁₀	81 ⁷ / ₁₀	81 ⁷ / ₁₀	+ ³ / ₈
4 ¹ / ₂ % " " " 1916	82 ⁹ / ₁₀	82 ³ / ₄	82 ³ / ₄	+ ³ / ₁₀
4 % " " " 1916	73	73 ¹ / ₁₀	73 ¹ / ₁₀	+ ¹ / ₁₀
3 ¹ / ₂ % " " "	58 ³ / ₈	58 ³ / ₄	58 ³ / ₄	+ ¹ / ₈
3 % " " "	51 ¹ / ₄	51 ¹ / ₂	51 ⁹ / ₁₀	+ ⁹ / ₁₀
2 ¹ / ₂ % Cert. N. W. S.	43 ¹ / ₄	44	43 ¹ / ₂	+ ¹ / ₄
5 % Oost-Indië 1915	88	88 ¹ / ₂	88	
4 % Hongarije Goud	5 ³ / ₁₀	5 ⁹ / ₁₀	5 ³ / ₁₀	
4 % Oostenr. Kronenrente	1 ¹ / ₄	1 ¹ / ₁₀	1 ¹ / ₁₀	- ³ / ₁₀
5 % Rusland 1906	8 ¹ / ₄	8 ¹ / ₄	6 ¹ / ₈	- 2 ¹ / ₈
4 ¹ / ₂ % Iwangoerod Dombr...	6	5	5	- 1
4 % Rusland Cons. 1880	5 ¹ / ₁₀	5 ³ / ₄	5 ³ / ₄	+ ¹ / ₁₀
4 % Rusl. bij Hope & Co.	6 ¹ / ₄	6 ¹ / ₄	6 ¹ / ₄	
4 % Oost-Servië 1895	17	17	15 ¹ / ₂	- 1 ¹ / ₂
4 ¹ / ₂ % China Goud 1898 ..	52 ¹ / ₈	52 ¹ / ₈	52 ¹ / ₈	
4 % Japan 1899	58	52 ¹ / ₂	52 ¹ / ₈	- 5 ⁷ / ₈
4 % Argentinië Buitenl...	56 ⁷ / ₈	56 ⁷ / ₈	56 ⁷ / ₈	
5 % Brazilië 1895	59	59	59	
5 % " " 1913	55	55	55	

Op de locale markt hebben verschillende berichten hun invloed uitgeoefend. Voor *suiker* ontstond in de tweede helft van de berichtperiode een vrij aanzienlijke verbetering, doordat vanuit Cuba werd bericht, dat de Regeering een soort suiker-valorisatie voorstelde, waarbij de minimumprijs zou worden bepaald op een zoodanig niveau, dat dit ongeveer gelijk kwam met een prijs van circa f 20,— per picol op Java. Toen de markt in Indië echter absoluut geen tekenen van verbetering aantoonde, toen integendeel werd geseind, dat er geen afdoeningen van betekenis tot stand waren gekomen en dat de vooruitzichten op het afsluiten van dergelijke transacties ook nog niet groot waren, werkte dit weder deprimeerend op de markt voor *cultuurwaarden*, die dan ook weder een flinke veer moesten laten. Over het

algemeen echter is het koerspeil hooger dan dat van de vorige week, terwijl de omzetten ter beurze niet een zoo gegateerd verloop hadden als waarvan in het vorig overzicht hier ter plaatse moest worden gewaagd.

Evenals voor *suiker* is het verloop voor *petroleumwaarden* vrij gunstig geweest. Vooral aandelen Koninklijke Petroleum Maatschappij konden zich na den paniekkopers, die hier hoofdzakelijk werd veroorzaakt door de New Yorksche notering, gemakkelijk herstellen en sluiten een dertigtal punten boven den prijs van een week geleden. Het herstel heeft echter geen groot animo met zich gebracht; in hoofdzaak is het de arbitrage, die hier ingrijpt en deze vindt voornamelijk den daghandel als tegenpartij. De berichten omtrent een belangen-gemeenschap met de groote Deutsche ondernemingen zijn zonder invloed gebleven.

Bepaald opgewekt zijn *tabakswaarden* geweest. De hoofdsoorten konden aanmerkelijk monteeren op de overweging, dat de oogsten tot zeer goede prijzen verkocht zijn, het risico dus uitgeschakeld is en de vooruitzichten alleszins gunstig te noemen zijn. Wel is waar was dit alles reeds geruimen tijd bekend en hadden tabaks-aandelen hun vaste houding juist aan deze overwegingen te danken, doch de beurs heeft zich toch ook voor tabaksoorten tijdelijk door de algemeene crisis doen medesleepen.

Rubber-aandelen echter waren sterk aangeboden, zoodat in sommige soorten niet eens noteringen tot stand konden komen. De vraag voor het product blijft dan ook nog miniem.

	14 Dec.	17 Dec.	20 Dec.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	177	164	177	
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	170	185 ¹ / ₂	180	+ 10
Rotterd. Bankvereniging ..	127	124 ¹ / ₄	123 ¹ / ₄	- 3 ³ / ₄
Amst. Superfosfaatfabriek ..	117 ¹ / ₂	115	115 ¹ / ₄	- 2 ¹ / ₄
Van Berkel's Patent	97	96 ¹ / ₂	96 ¹ / ₂	- ¹ / ₂ °
Insulinde Oliefabriek	81 ¹ / ₂	94 ¹ / ₂	90 ¹ / ₂	+ 9
Jurgens' Ver. Fabr. pr. aand.	88	85 ¹ / ₂	85	- 3
Ned. Scheepsbouw-Mij	88	88 ¹ / ₄	82	- 6
Philips' Gloeilampenfabriek	526	585	540	+ 14
R. S. Stokvis & Zonen	574	574	574	
Vereenigde Blikfabrieken ..	112	114	113 ¹ / ₂	+ 1 ¹ / ₂
Compania Mercantil Argent.	173	182	167 ¹ / ₂	- 5 ¹ / ₂
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	183 ³ / ₄	223	200	+ 16 ¹ / ₄
Handelsver. Amsterdam ..	446	500	459	+ 13
Holl. Transatl. Handelsver.	58 ¹ / ₂	59	59	+ ¹ / ₂
Linde Teves & Stokvis	127	125 ¹ / ₂	127	
Van Nierop & Co's Handel-Mij.	100 ¹ / ₄	104	103	+ 2 ³ / ₄
Tels & Co's Handel-Mij	80	87	81	+ 1
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	195 ¹ / ₂	212	207	+ 11 ¹ / ₂
Kon. Petroleum-Mij.	507 ¹ / ₂	553	540 ¹ / ₂	+ 33
Orion Petroleum-Mij.	53	52 ¹ / ₂	53 ⁷ / ₈	+ ⁷ / ₈
Steaua Romana Petr.-Mij.	155	155	155	
Amsterdam-Rubber-Mij.	118	119 ¹ / ₂	114 ¹ / ₂	- 3 ¹ / ₂
Nederl.-Rubber-Mij.	55	60 ¹ / ₄	60	+ 5
Oost-Java-Rubber-Mij.	186	202	195	- 9
Deli-Maatschappij	420	475	450	+ 30
Medan-Tabak-Maatschappij.	280	284	279 ¹ / ₂	- ¹ / ₂
Senembah-Maatschappij	520	589	569	+ 49

* Ex. div. 15 %.

Ook aandelen in *handels-ondernemingen*, hoewel iets in herstel, hebben het vertrouwen nog niet herkreten. Daarentegen konden *scheepvaartwaarden* eenigszins monteeren na de jongste desastreuze koersdaling.

	14 Dec.	17 Dec.	20 Dec.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	255	275	256	+ 1
" " " gem. eig.	240	255	259 ³ / ₄	+ 19 ³ / ₄
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij. .	185	185	185	
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	40	40	40	
Hollandsche Stoomboot-Mij.	108 ¹ / ₄	115	110	+ 1 ³ / ₄
Java-China-Japan-Lijn	175 ¹ / ₄	177	175	+ ¹ / ₄
Kon. Hollandsche Lloyd ..	98 ¹ / ₄	104	100	+ 1 ³ / ₄
Kon. Ned. Stoomv.-Mij. ..	130	135	131	+ 1
Koninkl.-Paketaart Mij.	140	151 ¹ / ₂	150 ³ / ₄	+ 10 ³ / ₄
Maatschappij Zeevaart	160	160	160	
Nederl. Scheepvaart-Unie ..	159 ¹ / ₂	171	164 ¹ / ₂	+ 5
Nievelt Goudriaan	290 ¹ / ₂	290 ¹ / ₂	290 ¹ / ₂	
Rotterdamsche Lloyd	158	166	162	+ 4
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg”	246 ¹ / ₂	246 ¹ / ₂	246 ¹ / ₂	
" " „Nederland” ..	190	200 ⁷ / ₈	197	+ 7
" " „Noordzee” ..	54	57	57	+ 3
" " „Oostzee”	184	184	184	

De *Amerikaansche markt* bleef zonder belangstelling en sterk gedrukt, zoowel door de houding van Wallstreet als door den dalenden dollarkoers.

	14 Dec.	17 Dec.	20 Dec.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry..	154 ¹ / ₈	154 ¹ / ₄	153 ¹ / ₈	— 1
Anaconda Copper	94 ¹ / ₂	92 ¹⁵ / ₁₆	87 ¹ / ₁₆	— 7 ¹ / ₁₆
Un. States Steel Corp.	101	100 ¹ / ₄	100 ⁷ / ₈	— 1 ¹ / ₈
Atchison Topeka	99 ¹ / ₂	98	99	— 1 ¹ / ₂
Southern Pacific	122 ³ / ₄	122	124	+ 1 ¹ / ₄
Union Pacific	148	146	147	— 1
Int. Merc. Marine orig. Com.	14 ¹ / ₈	14 ¹¹ / ₁₆	14 ⁵ / ₁₆	— 1 ¹ / ₁₆
" " " " prefs.	64	60 ¹ / ₈	60 ¹ / ₈	— 3 ⁷ / ₈

De geldmarkt is gemakkelijk; prolongatie 4³/₄ na 5 pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

21 December 1920.

Overstromingen in Nieuw-Zuid-Wales hebben aldaar volgens sommige berichten aanzienlijke schade veroorzaakt; volgens anderen heeft de schade niet veel te beteekenen. In ieder geval heeft Australië een groot uitvoer-saldo. De tarwe-markten hebben zich over het algemeen van het nieuws van Australië niet veel aangetrokken. De oogst in Argentinië komt onder gunstige omstandigheden binnen, terwijl bovendien Noord-Amerika nog zoo ruim voorzien is van tarwe, dat het niet gaarne de voorziening van Europa verder aan andere landen zou overlaten. Toch is de stemming in de Staten over het algemeen niet bijzonder flauw geweest. De prijzen toonen in het algemeen eenige neiging tot stijgen, mede in verband met de eenigszins afnemende voorraden.

Argentinië is nu regelmatig aan de markt, doch de kwestie van het uitvoerrecht is nog niet definitief geregeld. De verschepers offeren dus met de conditie dat het uitvoerrecht voor rekening van de koopers is; dit houdt van zelf sprekend de zaken tegen. De Argentijnsche markt is vrijwel stationnair gebleven, doch hoogst waarschijnlijk zal zich in het begin van de volgende maand wel eenige voorraad gevormd hebben, die wel tot export-zaken aanleiding moet geven. In Europa blijft de vraag naar tarwe gering. In Engeland speciaal zijn de molenaars zeer goed voorzien, daarentegen willen de bakkers geen voorraad meer koopen van eenige beteekenis. Dit maakt dat er al heel weinig zaken in tarwe geschieden, doch indien de brood-consumptie normaal blijft, zou deze invloed na eenigen tijd opgeheven zijn. Toch zullen ook de molenaars bij een terugkeer van de vraag van de bakkers gaarne van de gelegenheid gebruik maken om hunne voorraden te verminderen. De neiging, die men algemeen in alle takken van handel aantreft om de voorraden zoo gering mogelijk te maken, maakt het dubbel moeilijk voorspelling betreffende de toekomst te doen. Wat tarwe betreft, zou een slechte oogst in Noord-Amerika b.v. de situatie in eens geheel kunnen veranderen. Op het oogenblik doet zich evenwel niets van dien aard voor. De wintertarwe ontwikkelt zich regelmatig.

In maïs was de stemming plotseling flauw geworden, niet-tegenstaande de prijzen in Argentinië ten volle gehandhaafd bleven; de val in den wisselkoers was één van de oorzaken. Bovendien lijden verschillende Europeesche markten aan gebrek aan vraag, ofschoon aan den anderen kant de voorraden zich nergens belangrijk hebben opgehoopt. De verschepingen van Argentinië blijven op ruime schaal voortgaan; van andere landen nemen zij af, ofschoon ook de Donau nog een belangrijk overschoot aan maïs te verschepen heeft. In Noord-Amerika zijn de prijzen voor maïs aanvankelijk scherp gevallen, doch de laatste dagen is er wederom een neiging tot stijgen in verband met iets minder gunstige oogstberichten. Het gebrek aan vraag naar maïs heeft een verderen teruggang van de vrachtprijzen veroorzaakt. De prijzen van maïs in Europa zijn in sommige gevallen ongeveer slechts gelijk aan de boordvrij-prijzen in Argentinië, vermeerderd met het uitvoerrecht.

Wegens gebrek aan dringende offerten van den Donau, bleef ook in de afgelopen week gerst tamelijk vast, doch slechts weinig zaken kwamen tot stand.

In haver gaat in de meeste Europeesche markten zeer weinig om.

Lijnzaad was de geheele week flauw. De prijzen in Europa loopen steeds vooruit op die in Argentinië, doch dit laatste land volgt de Europeesche balans vrij geregeld.

De vraag voor lijnolie was zóó slecht, dat de prijs voor dit artikel wederom beneden de pariteit van lijnzaad bleef, diengevolge was de kooplust van olieslaggers gering, en slechts zeer weinig zaken kwamen tot stand.

Nederland. Ook hier was in de afgelopen week weinig attentie voor tarwe. De prijzen van Noord-Amerika fluctueerden nog meer door den wisselkoers, dan door de noteeringen van Chicago. Ook door Argentinië wordt nu regelmatig aangeboden, doch wegens de export-duty vinden de offerten weinig attentie.

De maïsmarkt was over het algemeen kalm gestemd met lagere prijzen vooral voor stoomende partijen. Aangekomen maïs bracht voor beperkte hoeveelheden aanvankelijk hogere prijzen op daar koopers vóór het invallen van den vorst nog maïs naar huis wilden halen; later bleef de vraag zich voornamelijk beperken tot onmiddellijke levering op wagon. Op aflading worden weinig zaken afgesloten. De stemming op de termijnmarkt was over het algemeen flauw met tamelijk veel afdoeningen.

Ook hier was de vraag voor lijnzaad gering, tengevolge van het terugloopen van de olieprijsen.

SUIKER.

In Duitschland zijn de meeste fabrieken met de campagne geëindigd en is men over het betrekkelijk vlugge verloop en de goede opbrengst tevreden, zoodat er volgens F. O. Licht geen reden is, om de laatste raming van 1.200.000 tons ruwe suiker te veranderen.

De geraamde opbrengstcijfers van Frankrijk en Bel-

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Dec.	Maïs Dec.	Haver Dec.	Tarwe Febr.	Maïs Febr.	Lijnzaad Febr.
18 Dec. '20	169 ¹ / ₂	69	46 ³ / ₄	17,80	9,00	17,05
11 „ 20	165	68 ¹ / ₈	46 ¹ / ₄	17,85	9,10	18,65
18 Dec. '19	226	147	82 ¹ / ₈	13,45 ²⁾	6 60	22,70 ³⁾
18 Dec. '18	226	140	71 ¹ / ₂	12,20 ²⁾	5,70 ³⁾	19,75
18 Dec. '17	220	125 ¹ / ₈	75 ¹ / ₈	12,05	7,50 ¹⁾	15,35
20 Juli '14	82 ¹⁾	56 ³ / ₈ ¹⁾	36 ¹ / ₈ ¹⁾	9,40 ²⁾	5,38 ²⁾	13,70 ²⁾

¹⁾ per Dec. ²⁾ per Sept. ³⁾ per Jan.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	20 Dec. 1920	13 Dec. 1920	20 Dec. 1919
Tarwe*	26,—	26,—	—
Rogge (No. 2 Western) ¹⁾	25,75	25,—	—
Maïs (La Plata)	275,—	280,—	340,—
Gerst (48 lb. feeding) ²⁾	340,—	340,—	440,—
Haver (38 lb. white cl.) ¹⁾	17,50	17,50	19,50
Lijnkoeken (Noord-Amerika van La Plata-zaad) ³⁾	202 50	200,—	260,—
Lijnzaad (La Plata).... ⁴⁾	460,—	520,—	820,—

¹⁾ p. 100 K.G. ²⁾ p. 2000 K.G. ³⁾ p. 1000 K.G. ⁴⁾ per 1960 K.G. ^{*)} Hard/Red Winter Wheat nr. 2.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	13—18 Dec. 1920	Sedert 1 Jan. 1920	Overeenk. t/daak 1919	13—18 Dec. 1920	Sedert 1 Jan. 1920	Overeenk. t/daak 1919	1920	1919
Tarwe	21.890	699.412	449.160	—	129.262	152.997	828.674	602.157
Rogge	7.020	214.635	72.672	—	752	25.653	215.387	98.325
Boekweit	—	5.929	4.324	—	664	—	6.593	4.324
Maïs	14.503	474.756	223.312	—	65.264	26 519	540.020	249.831
Gerst	5.815	100.312	134.667	ca. 500	5.973	63.065	106.285	197.732
Haver	—	26.300	162.625	—	—	7.633	26.300	170.258
Lijnzaad	3.614	62.045	92.099	—	38.314	25.596	100.359	117.695
Lijnkoek	340	43.485	85.154	—	4.606	500	48.091	85.654
Tarwemeel	137	26.747	192.524	—	—	37.435	26.747	229.959
Andere meelsoorten	2.148	38.261	159.234	—	100	10.708	38.361	169.942

g i e worden door dezen statisticus met 15.000 tons voor elk land verhoogd, zijnde thans 315.000 resp. 250.000 tons, zoodat de raming van den geheelen Europeeschen bietoogst 3.800.000 tons bedraagt, tegen eene opbrengst van 2.624.179 tons in 1919/20.

De Royal Commission in Engeland kocht eenige partijen Peru- en Brazilië-suiker.

De zichtbare voorraden zijn volgens F. O. Licht:

	1920	1919	1918	
Duitschland 1 Nov. . .	382.500	252.356	330.705	tons
Oostenrijk, Tsjecho-Slow. en Hongarije 1 Oct. .	45.000*	230.000*	200.000*	"
Frankrijk 1 Oct.	78.665	9.073	10.000*	"
Nederland 15 Nov.	61.816	39.717	16.030	"
België 1 "	65.733	38.646	30.833	"
Engeland 1 Dec.	374.909	335.014	452.062	"

	1920	1919	1918	
Totaal in Europa	1.008.623	904.808	1.039.630	tons
V. S. v. N. A. 18 Nov. . .	74.566	27.769	61.705	"
Cuba, alle hav. 13 Nov. .	280.968	176.799	224.690	"

Totaal . . . . . 2.364.157 1.109.376 1.326.025 tons

*) Raming.

Op de wereldmarkten houdt de depressie aan.

In Amerika daalde de notering voor Spot Centr. tot 4,63 c., terwijl suiker op termijn na teruggelopen te zijn tot 3,91 voor Dec., 4,08 voor Jan., 4,23 voor Mei en 4,39 voor Juni aan het einde der week weer iets vaster sloot n.l. resp. 4,19 c, 4,39 c, 4,54 c, en 4,67 c.

Op Java is de positie vrijwel onveranderd en gaat zoo goed als niets om, terwijl ook op de markt in Nederland de stemming lusteloos was met aanbod van loco Javasuiker tot ca. f 46½.

NOTEERINGEN.

Data	Amster- dam per looppende maand	Londen			New York 96 p Ct. Centri- fugals
		Tates Cubcs No. 1	White Java s.o.b. per Jan./Febr.	Amer. Gra- nulated c. f. Jan./Febr.	
15 Dec. '20	f —	Sh. 84/-	Sh. 30/-	Sh. —	\$ cts. 4,63
8 " '20	" —	84/-	36/-	—	5,32
15 Dec. '19	" —	72/-	71/-	—	7,28
15 Dec. '18	" —	64/9	—	—	7,28
11 Juli '14	" 11½/3	—	—	—	3,26

KATOEN.

Marktbericht van de heeren Sir Jacob Behrens & Sons,

Manchester, d.d. 15 December 1920.

Deze week was er nog al belangstelling voor de publicatie van het laatste bureaurapport, waarbij de oogst van dit jaar op 12.987.000 balen werd geschat tegen 11.030.000 balen verleden jaar en 11.700.000 balen het jaar daarvoor. Daar deze cijfers hooger zijn dan men eerst verwachtte, hadden zij een ongunstigen invloed op de markt en waren prijzen opnieuw lager. Gisteren was de stemming in New York iets beter, hoofdzakelijk door dekkingsaankopen en ook doordat er van de zijde van de industrie iets meer vraag was. Men verwacht het volgend seizoen een groote vermindering in den aanplant, tenzij prijzen tegen het plantseizoen weer hooger mochten worden. Prijzen van Amerikaanse katoen zijn op het oogenblik zeker niet hoog en de verbetering in New York is ook weer in Liverpool gevolgd door een stijging van 29—36 punten. Niettegenstaande de Egyptische regering ook een vermindering van den aanplant van een derde heeft bevolen, blijven prijzen van Egyptische katoen toch nog dalen. De meeste spinnerijen schijnen slechts zeer weinig voorraad te hebben, zoodat bij een kleine opleving in de vraag prijzen verder zouden stijgen.

Er is nog niets geen verbetering te melden in de prijzen van Amerikaansche of Egyptische garens, doch als de prijzen weer geregeld zullen worden door de leer van vraag en aanbod, mag men zeker spoedig een verbetering verwachten, daar niet alleen de spinnerijen in Engeland, maar ook die op het Vasteland bijna alle slechts drie dagen per week werken. Men zou ook verwachten, dat hierdoor de prijzen van de ruwe grondstoffen gedrukt werden, doch deze schijnen thans op een niveau gekomen te zijn, dat een verdere daling zeer onwaarschijnlijk is. De financieele toestand blijft echter nog steeds zoo ongunstig, dat men een verbetering voorloopig nog niet schijnt te mogen verwachten.

De doekmarkt ondervindt nog niets geen belangstelling en er gaat bijna niets om. Alle overzeesche markten schijnen zonder vraag te zijn en er is nog geen teeken van verbetering. Slechts de groote geldschaarschte als ook de noodzake-

lijkheid om oude contracten van dure goederen te liquideeren houden tot nu toe elke nieuwe vraag tegen en niemand schijnt nog te durven koopen.

8 Dec. 15 Dec.

8 Dec. 15 Dec.

Liverpoolnoteringen. T.T. op Indië 1/5 1/4 1/5 1/4
F.G.F. Sakellaridis 28,00 26,00 T.T. op Hongkong 3/4 3/8 1/2
G.F. No. 1 Oomra 6,50 6,00 T.T. op Shanghai. 4/4 1/2 4/0

Noteeringen voor Loco-Katoen.

(Middling Uplands).

	20 Dec. '20	13 Dec. '20	6 Dec. '20	20 Dec. '19	20 Dec. '18
New York voor Middling . .	15,50 c	15,50 c	16,70 c	39,25 c	31,— c
New Orleans voor Middling	14,55 c	14,75 c	15,75 c	40,— c	29,88 c
Liverpool voor Fy Middling	11,56 d	12,50 d	12,20 d	27,37 d	22,20 d

1) Notering van 19 Dec. 1919. 2) Middling.

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens.

(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '20 tot 17 Dec. '20	Ooreenkomstige perioden	
		1919	1918
Ontvangsten Gulf-Havens..	2481	1990	1637
" Atlant. Havens	660	1469	921
Uitvoer naar Gr. Brittannië	829	1262	870
" " 't Vasteland.	1317	1199	730
" " Japan etc..			

Voorraden in duizendtallen

	17 Dec. '20	1 ^o Dec. '19	20 Dec. '18
Amerik. havens.....	1404	1568	1399
Binnenland.....	1522	1255	1301
New York	?	62	137
New Orleans	?	465	444
Liverpool	937	829	305

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp en Leonard Jacobson & Zonen).

Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
18 Dec. 1920	563.000	7.900	3.067.000	9.000	10 1/4
11 " 1920	535.000	7.550	2.996.000	9.200	11 1/16
4 " 1920	539.000	7.600	2.842.000	9.000	11 1/8
18 Dec. 1919	366.000	10.625	1.686.000	13.500	17 1/16

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
18 Dec. 1920	64.000	1.439.000	261.000	5.899.000
18 Dec. 1919	59.000	1.288.000	82.000	2.868.000

COPRA.

Ook deze week was de stemming voortdurend flauw en de markt ging dagelijks lager; de omzet was vrij belangrijk, doch ten slotte trokken koopers zich terug.

De noteringen zijn bedien:

Ned.-Ind. f.m.s. October/December afl. . . f 44,50

" " " November/Januari " . . " 44,—

" " " Mixed " " " 42,—

" " " f.m.s. Januari/Maart . . . . . " 42,—

21 December 1920.

THEE.

(Opgave van den makelaar J. van Eck.)

Bericht van den afloop Theeveiling.

Aanbod in veiling bestond uit:

18289, 108/2, 40/4 kn. Java thee

3 " Sumatra thee

721 " Java thee ex. voorg. veilingen

537 " " " voor verkoopers rek.

Totaal 19550, 108/2, 40/4 kn. thee.

Aanbod 1 Januari tot heden idem 1919
 234187 kn. Java thee 198975 kn. Java thee
 13787 „ Sumatra thee 10759 „ Sumatra thee.
 Totaal . 247974 kn. thee. 208734 kn. thee.

De taxatie was opgemaakt op basis afloop voorgaande veiling. Bij weinig belangstelling had de veiling een kalm en flauw verloop. Behoudens een zeer enkele uitzondering werden de verkochte theeën, zoowel Blad als Gruis, onder taxatie afgedaan.

Onafgedaan bleven 9573, 108/2 en 20/4 kn. Java thee en 3 kn. Sumatra thee nieuw aanbod, benevens 371 kn. thee ex. voorgaande veilingen.

De volgende veiling zal plaats hebben op Donderdag 13 Januari 1921, aanbod waarschijnlijk ruim 19000 kn. thee.

Amsterdam, 16 December 1920.

RUBBER.

Dezelfde flauwe stemming bleef de rubbermarkt ook in de afgelopen week beheerschen.

De enorme voorraden (in Engeland liggen thans meer dan 50.000 Tons) drukken zeer op de markt en prijzen brokelden nog verder af.

Deze zijn thans: einde vorige week:

Prima Crêpe loco	62 1/2 c.	70 c.
„ „ Januari/Maart..	65 „	72 1/2 „
„ „ April/Juni	72 1/2 „	75 „
Smoked Sheets loco	57 1/2 „	63 „
„ „ Januari/Maart	60 „	65 „
„ „ April/Juni ..	65 „	70 „
21 December 1920.		

METALEN.

Loco-Noteringen te Londen:

Data	Ijzer Cleo. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
20 Dec. 1920..	nom.	74.2/6	207.15/-	23.5/-	26.-/-
13 „ 1920..	nom.	76.17/6	215.5/-	24.7/6	28 10/-
6 „ 1920..	nom.	79.17/6	218.15/-	26.10/-	30.15/-
15 Dec. 1919..	nom.	101.12/6	304.7/6	40.10/-	53.7/6
23 Dec. 1918..	nom.	112.-/-	266.-/-	30.10/-	54.-/-
17 Juli 1914..	51/4	61.-/-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

SCHEEPVAART.

Veertiendaagsch overzicht.

De vrachten zijn op alle markten weer aanzienlijk gedaald en hoewel de thans geldende vrachten voor alle booten een verlies beteekenen of hier en daar misschien net de kosten dekken, lijkt het wel of het eind van de daling nog niet bereikt is. Zeer vele reeders hebben besloten, of staan op het punt, hun schepen op te leggen om zodoende hun verlies te beperken en ook vele schepen van de United States Shipping Board zijn niet meer uitgevaren. Het bevrachten gaat op alle markten traag, daar niemand na den ontzaglijken val in de goederenprijzen zaken van eenigen omvang durft te doen. Ook op de La Plata-markt, waar andere jaren omstreeks dezen tijd meestal een opleving komt, door een nieuwen oogst en waar thans de tarwe wordt vrij gegeven, is geen sprake van verbetering te merken. De tarweoogst is later dan gewoonlijk, doch voor latere posities is de toestand weinig gunstiger. Het uitvoerrecht van \$ 4,— per 100 K.G. zal hier misschien ook wel toe bijdragen.

De kolenvrachten van Noord-Amerika zijn gedaald tot \$ 5,— Rotterdam/Antwerpen, \$ 5,50 Fransch-Atlantische havens en \$ 6,50 West-Italië.

Het vervoer van graan van Noord-Amerika geschiedt grotendeels met de geregelde lijnen. Zwaar graan noteert 8/- per qr. naar U. K., Antwerpen, Rotterdam en Deutsche Noordzee havens en 10/-6 naar West-Italië.

De vracht van La Plata up river is ongeveer 40/- tot 45/- voor prompte booten en 50/- tot 55/- voor nieuwen oogst.

Bombay noteert 47/6 on deadweight.

Voor graan van Australië is ook weinig vraag naar ruimte en het thans geldende cijfer is ongeveer 90/-; doch dit schijnt nog te hoog.

Voor ertsladingen van de Middellandsche Zee is het aanbod van tonnagen ontzettend groot.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen/R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
13/18 Dec. 1920	—	—	7/6	7/6	40/-	40/-
6/11 „ 1920	—	—	—	—	50/-	50/-
15/20 Dec. 1919	—	—	—	—	—	—
16/21 Dec. 1918	—	—	—	—	—	—
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Ritoer	Rotterdam	Gothenburg
13/18 Dec. 1920	12/-	20/-	15/-	—	12/6	—
6/11 „ 1920	12/6	20/-	15/-	—	—	—
15/20 Dec. 1919	—	—	—	—	—	—
16/21 Dec. 1918	54/-	—	—	—	f 15,-	Kr. 58
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chili West Europa (salpeter)
13/18 December 1920..	47/6	—	—	69/9
6/11 „ 1920..	50/-	—	—	70/-
15/20 December 1919..	—	—	—	—
16/21 December 1918..	—	—	—	—
Juli 1914..	14/6	16/3	25/-	22/3

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. ewaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. ewaar.
 Overige noteringen per ton van 1015 K.G.

RIJNVAART.

Week van 13 tot 20 December 1920.

In de afgelopen week kwam in den algemeenen toestand helaas nog geen verandering. Het water bleef op dezelfde hoogte, zoodat de vaart met vlotte raderbooten kon worden in stand gehouden. Veel schepen, die te diep lagen, bleven echter aan de Ruhr, Keulen, enz. op verderen was wachten.

Het sleeploon van Rotterdam naar de Ruhrhavens bedroeg in de afgelopen week het 180/200-cents-tarief. De sloopshuur per dagton bedroeg 5 cents.

Van de Ruhr naar Mannheim werd het sleeploon met Mk. 75,— per ton genoteerd. In de tweede helft der week werd een paar dagen niet aangemaakt met het oog op het dreigend ijsgevaar. Ook vluchtten veel schepen in de havens. De sloopshuren daalden tot op Mk. 1,—/Mk. 0,80 per dagton.

De vracht van exportkolen Ruhrort—Rotterdam kon zich evenmin handhaven en daalde van f 1,50 per ton in het begin der week allengs tot f 1,— per ton.

Cauber Pegel noteerde 18 December 78 c.M.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Verschenen:

Bedrijfsleven en de strijd tegen de Armoede in Nederland door Dr. CH. A. VAN MANEN.

Prijs ingenaaid f 3,—.

Gebonden f 4.75.

Voor leden der Vereeniging en geabonneerden op het Weekblad wordt dit werk beschikbaar gesteld tegen den prijs van f 2,50 ingenaaid en f 4,— gebonden.

Bestellingen richt men tot het Secretariaat van het Instituut, Pieter de Hoogweg 122, onder gelijk-tijdige remise per postwissel of op postcheque en girorekening No. 8408, Rotterdam.